

МИКОЛА ГОРБАЛЬ
ДЕТАЛІ ПІЩАНОГО ГОДИННИКА

Микола Горбаль

ДЕТАЛІ ПІЩАНОГО ГОДИННИКА

Поезії та пісні

МИКОЛА ГОРБАЛЬ

ДЕТАЛІ ПІЩАНОГО ГОДИННИКА

ПОЕЗІЇ ТА ПІСНІ

Упорядник — Надія Світлична

Музичний редактор — Ігор Соневицький

diasporiana.org.ua

**СУЧАСНІСТЬ
1983**

БІБЛІОТЕКА ПРОЛОГУ І СУЧАСНОСТИ Ч. 154

Обкладинка з картини Никифора
в оформленні Якова Гніздовського

Mykola Horbal
PARTS OF AN HOURGLASS
Poems and Songs

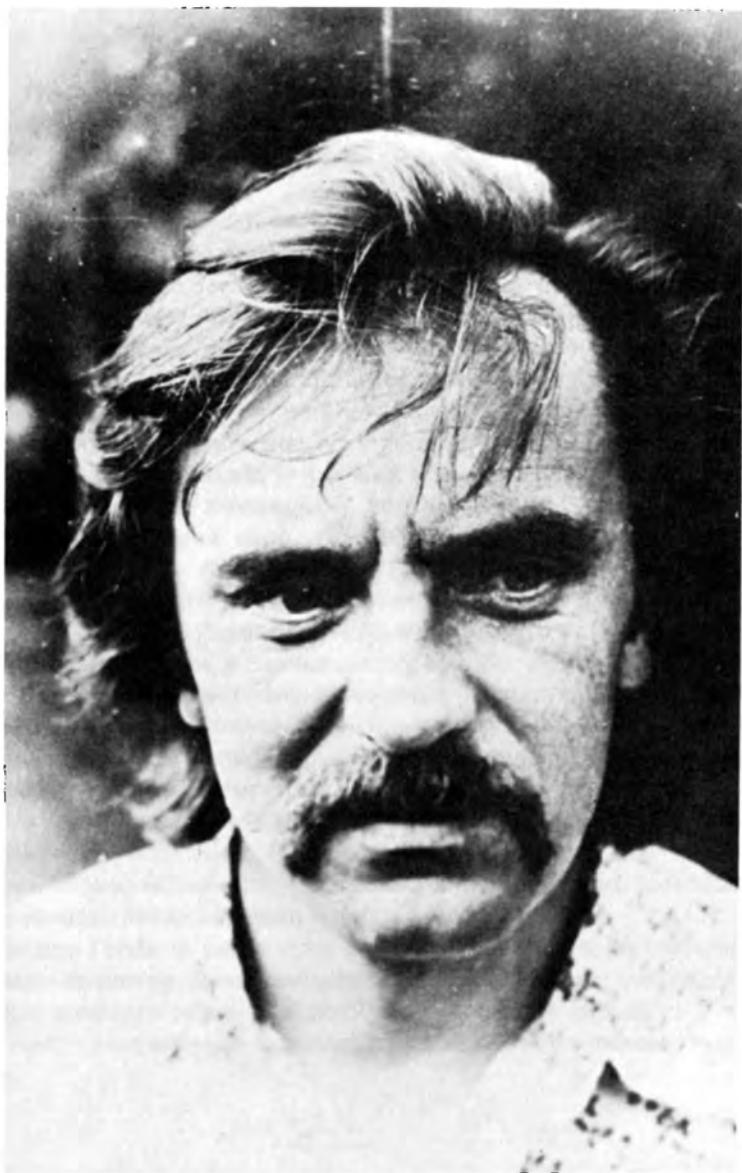
Compiled by Nadia Svitlychna
Music edited by Ihor Sonevitsky

SUČASNIST — 1983

All rights reserved.

Copyright ©1983 by Sučasnist

Library of Congress Catalog Card Number: 83-60167

ПРО АВТОРА ПОЕТИЧНИХ РЕФЛЕКСІЙ ВІД УПОРЯДНИКА

Микола Горбаль. Друзі вимовляли його прізвище здебільшого з наголосом на першому складі, наглядачі в неволі — на другому. А він, як казав колись про себе М. Зеров, відгукувався й на ямб, і на хорей. У правозахисному світі це прізвище вже досить відоме, в літературному й музичному зустрічаємося з ним уперше, якщо не рахувати кількох публікацій у журналах та імпровізованої книжечки дитячих віршів «Коломийка для Андрійка» (ОПДЛМ, 1981) з авторськими ілюстраціями. А він хотів бути в світі музики й поезії не гостем, не споживачем, — хотів бути трудівником, будівничим. Проте Доля розпорядилася його життям інакше. Вже понад десять років Микола Горбаль, відірваний від улюбленої праці, всі зусилля своєї шляхетної душі віддає на змагання за зневажувану, топтану гідність...

Горбаль Микола Андрійович народився 10 вересня (за офіційними документами 6 травня) 1941 року в с. Волівець Горлицького повіту Краківського воєвідства. Ще дитиною його спіткала доля багатьох земляків, насильно вивезених з рідної Лемківщини. Після довгих поневірянь його мати-вдова з трьома малими дітьми знайшла притулок у Заліщицькому селі Летяче на Тернопільщині.

Закінчивши середню школу й музичне училище, Микола працював у Борщівській восьмирічній школі вчителем музики, керував хоровими та музичними гуртками в музичній школі, в палаці пionерів. Продовжуючи навчання в Івано-Франківському педагогічному інституті, він викладає етику в сільськогосподарському технікумі, керує хором лікарів у Борщівській районній лікарні. На цей час припадає початок його поетичної і композиторської творчості. Його пісні, виконані дитячим хором «Сонечко», перемагають у конкурсах, завойовують авторитет і популярність авторові серед молоді.

1970 року Миколу Горбала заарештовують, звинувативши в «антирадянській агітації і пропаганді» за поему «Дума», вилучену в рукопису. Вирок був жорстокий: 5 років концтаборів сурового режиму і 2 роки заслання. Це — офіційно, а неофіційно — на все життя позбавлення можливості працювати за фахом і користу-

ватися навіть куцими правами своїх співвітчизників.

В облудності так званої волі Микола переконався з перших кроків після повернення на Україну. Через його громадянську невгнутість КДБ створювало навколо Миколи Горбала гнітуючу атмосферу приреченості, постійного нагляду. В одному з останніх листів до мене він розповідав, як нахабно, чередою ходили йому по п'ятах агенти КДБ. «Якось не стримався, звернувся до одного: "Чи не набридло оце так по п'ятах лазити?" і почув у відповідь відверто-цинічне:

— Иди, иди, а чуть чего, так и голову разобъем!»

«Не знаю, — писав Микола, — чи вважати це офіційним попередженням, але факт, що позволяють собі такі вислови». Після вбивства Володимира Івасюка можна було всього очікувати. Але він, напевно, не уявляв, у який цинічний спосіб влаштують йому розправу.

Змушений перебиватися злиденними заробітками на посаді монтера київських ліфтів, він вирішив емігрувати до Америки разом з дружиною й однорічним сином. Того дня, коли дружині нарешті видали довгоочікувану довідку, необхідну для дозволу на виїзд — Миколі зінсценізували на вулиці аморальний злочин і заарештували за нахабно зфальшованим звинуваченням. «Оце моя Америка», — з гіркотою сказав Микола своєму товаришеві крізь розбите віконце воронка, який відвозив його знову на 5 років у неволю.

Племінник його дружини, політв'язень Валерій Марченко в листі до Київського митрополита Філарета просив останнього висповідати Миколу Горбала в Лук'янівській тюрмі, аби переконатися в його невинності та захистити від ганьби, що для в'язня сумління є найприкрішим покаранням. «Пасті своїх овець — це не лише стригти вовну, а й боронити їх від вовків». Я не знаю, чи митрополит бодай пробував пробитися крізь тюремну браму із своїм милосердям, але не сумніваюся, що єдина можливість висповідатися була в Миколи тільки на закритому фарсовому суді. Як у Ягняти перед Вовком...

Гідно пережити всі наруги, на які його приречено, Миколі Горбалеві допоможе хібащо природне почуття гумору і глибока віра в Добро.

Поезії й пісні, які вдалося зібрати в цій книжці (Горбаль називає їх поетичними рефлексіями) були як ілюстрації до листів з табору. Автор не спішив давати їх до друку, бо вважав, що, відірвані від тексту, вони втрачають свою рефлексійну призначеність. Він сумнівався, що для сторонньої людини (такої, що не була в тaborах Радянського Союзу) поезії з циклу «Дні і ночі» можуть скласти хоч якесь

уявлення. «Дійсно, — пише він, — яку асоціацію може викликати таке:

"А по той бік паркану
конвоїри сиділи кружечком
і пили чай
з одного горнятка
по два ковтки"?

Ми то знаємо, що між ними тільки паркан, а неволя однакова і їхня, й наша. І що таке чай у неволі, і чому так ужився ритуал з одного горнятка по два ковтки. І цей парадокс, що вартові стараються чимось наслідувати в'язнів. Та й ця пріреченість в отому кружечку одних і других. Або що може говорити для необізнаних:

"А коли з розпоротих вен зажебоніла кров у зачерствілій бетон катерининої тюрми, чорти на Холодній Горі закалатали в калатала осанну Сатані, що обрядово бряжчав ключами перед трапезною Івана Грозного"?

Чому "катерининої"? Що таке Холодна Гора? І злій містичизм над усім цим».

Може видатися, що рефлексії не відповідають місцями характерові та життєвій позиції автора, місцями в них багато відчаю, страху, знервованості, злости, голого крику. Але всі ми часом надіємось, часом любимо, часом ненавидимо. І коли все це оголити, то й виглядає воно часом непривабливо, а тим паче, коли це навмисно показати трохи опукліше.

А може, автор у шуканнях знову й знову «виходив на край землі і неба й кінчини мить поквапно плав в короткий вірш, в якому наговорював на себе». Може, й так. А може, поквапно говорить, щоб заговорити самого себе, щоб не звихнутися від того, що бачить навколо, бо чи ж немає від чого?

Автор вважає, що переставляти рефлексії місцями недоцільно, бо в їхній послідовності є свої крещендо й димінуендо. Тому ми намагалися максимально додержувати авторської послідовності.

В кінцевому варіанті збірка складається з трьох розділів: «Дні і ночі» — цикл поезій, написаних під час і після першого ув'язнення (приблизно 1971-1979 рр.). Цикл «Деталі піщаного годинника», який дав назву й усій збірці, складається з віршів, які дійшли до нас під час другого ув'язнення автора. Третій розділ складають пісні, — всі, які вдалося дотепер зібрати, хоч відомо, що це лише частина пісенного доробку Миколи Горбала. Пісні розміщено в збірці довільно, без урахування невідомих нам намірів автора.

Редакторські зміни в музичній частині збірки незначні. Виняток становить лише пісня «Співанка» (стор. 354), у якій повторено останній чотиривірш із першою строфою, бо музичне закінчення в тому варіанті, який до нас дійшов, не відповідало текстові. (В авторському оригіналі «Я знайду тебе, співанко.

Співанко!

Співанко!»).

У пісні «Цвяントарі», написаній лемківським діялектом, зберігаємо транскрипцію Миколи Горбала, хоч вона дещо відрізняється від прийнятої в лемківському письмі.

Нам не вдалося розшукати ще з півсотні таких рефлексій та 5-6 пісень у жанрі, який тепер називають «піснями протесту».

Микола Горбаль, як кожен пісняр, хотів, щоб його пісні спробували співати якісь українські ансамблі та співаки, бо «пісня, якої не співають, — то вже майже не пісня». Перефразуючи Шевченка, він писав: «Лишаетесь надіятися, що наша пісня, наша "Дума" не вмре, не загине». Ми приєднуємося в цьому до автора і з такою надією пускаємо в люди першу книжку поета й пісняра Миколи Горбала — на суд читачеві.

Надія Світлична

МИКОЛА ГОРБАЛЬ — ПОЕТ І КОМПОЗИТОР

«Дні і ночі» — перший цикл поезій і мелодій молодого талановитого лемка Миколи Горбала — говорить про українську дійсність. Уже той факт, що ця книга не може бути видана на підрадянській Україні, а лише за кордоном, характеризує досить промовисто цю дійсність.

Здебільшого, йдеться про короткі вірші, начебто записи з щоденника, бож тюремне життя дисидента не сприяє плеканню ширших літературних форм. Зрозуміле в такому контексті, що ці твори — не одного мистецького рівня, що є між ними спади і злети. Дещо — неперефразована, шурпна дійсність:

Бамкало десяти,
коли облізлі щурі
перебігали захаращене подвір'я
обласного суду.

До скромніших мистецьких висловів слід зарахувати поезії традиційної в'язаної форми, де відчутно вплив Антонича, і більшість текстів під музику, в яких не обходиться без трафаретів, як: «сонця усмішка ясна», «працьовиті руки матерів», «дзвонять срібними дзвінками в небі зірочки», «пахнуть квіти — розквітла весна», «замок сонця і пісень» тощо. Можливо, самому авторові йшлося тут про легкий жанр, що швидко популяризується, особливо серед молоді. Це підтверджували б також і мелодії, де-не-де традиційно гармонізовані, часом у танцювальних ритмах («Білий камінь», «Моя лемківно»). Часто автор послуговується синкопами («Співанка», «Над потоком», «А поле те чорне» і інші). Синкопічний ритм, рідкісний в українській народній пісні, з'являється часто в теперішній популярній музиці на Україні. Найцікавіші мелодії в Миколи Горбала — «Осіння пісня», що нагадує звук флюари, а також «Сльози сестер» і «Цвиштарі», де тріолі дають враження тренів, лементу, сліз. Між текстами з цієї ж групи слід відзначити «А поле те чорне» і «Цвиштарі», де чуємо гостру носталгію або сугестивне недосказання.

Горбаль як поет чудово виявляє себе у низці добрих коротких віршів — малюн-

ків чи думок, — де наявна вигадка, свіжість, несподіванка. Ось кілька незвичайних образів: «космос скрипить [...], мов старезний млин», «ніч з протезними зубами», «час підганяє конопляним батіжком / із зламаного дитинства», «теплінь приклейла / на голубому папері неба ромашку», «небо догори дном, / та дві хмарки овечками», або такий пасаж:

На Різдво роздам
колядникам відсутнім
по жменьці шелестіння
на срібні дзвоники.

Серед добрих візуальних деталів, може, дещо скомпоноване в дусі Антонича, чи Голобородька: «наступив явір вишні на вельон», «гладушики малечею / повиливалися на плоті», «півень першим побачив, як задиміла ріка туманом», але Микола Горбаль пропонує також зовсім своє. Воно виявляється в поетично перетвореній дійсності, де в ніжному ввижаетися страшне:

Вишивала льюлю
маленькому Ромчикові
пір'ячком, травичкою,
пелюстками,
дротиками,
хрестиком у тернову доріжку.

Україна, через призму Горбала, країна, де «окровавлене сонце моцувалося під гору», «Славутич, прив'язаний мотузом за роги». Такі поезії як »Дорікав: / дай вимріти повінь« — своєрідні параболі що запрошують до інтерпретації:

Е, коб' хтось горою став
впертою,
крутою,
зеленою,

Мо', й приніс би голуб пальмову гілку.

Міцні, сугестивні поезії «Ходили жалі по жебрах» і «Посідали круки на колію» належать до цієї категорії.

Бунт виринає в стислій формі, наче епітафії на камінних гробівцях:
[...] від злости стискається кулак на руці,
що вже десять років тому
була відрубана.

★

був поетом,
віршами світ бродив,
в ранком впертим встав,
як чорний
віл

★

Єсъм мікрокосм,
бо створений по образу
й подобію його —
мовчазний бунт.

У цім героїчно-ніжнім ставленні живе філософія без ілюзій, без само-одурманювання:

Десь є вихід,
тільки один —
безвихідь.

★

... в самотині
карбував собі науку старого скита,
котрий не вкладав коштовного каміння в корону,

.....
викарбував своє світовидо
на одній-єдиній пекторалі,

.....
як мережану скрижаль старого заповіту,
для самоспоглядання нашадкам

Лаконічність і ляпідарність — ось дві головні прикмети поезії цього багато-надійного поета, який розпростав крила щойно в тюрмі:

Напишіть,
чи розцвіла ще цього року
дуплиста липа
і чи є ще в нас під стріхою ластівки?

Запорошений,
пом'ятий,
зморений
стояв витязь на роздоріжжі,
вперши списка у камінь списаний:
«Раби в тенетах страху
не мають вибору».

Віра Вовк

*Як ще не було дня
і ще не було ночі,
бо ще нічого не було.*

*Ніхто нікого ще не кляв
і не моливсь ніхто нікому,
бо ще нічого не родилось.*

*Було лиш СЛОВО
голе, голісін'кє.*

**День крадькома підійшов до Ночі
затулив їй долонями очі.**
Впізнала,
чекала,
не спала, ,
Відчула дотиком початок Дня —
зашарілась,
довірилась,
тішилась,
ніжилась,
А потім поволі виповнив її зсередини —
обімліла,
обм'якла,
розчинилась...

у ніч,
коли відштовхувались дві закохані зорі
у ненависть,
був поетом,
віршами світ бродив,
а ранком впертим встав,
як чорний
віл.

Темна.

Вишивала льолю

маленькому Ромчикові

пір'ячком, травичкою,

пелюстками,

дротиками,

хрестиком у тернову доріжку.

**Окровавлене сонце
моцувалося під гору.**

Зсірілим степом
реве Славутич,
прив'язаний мотузом за роги.
Залізо врізається в руки —
Розвиднення...

Розбухлий від з'валтування мамоною
атом
горнув наперед себе, як ґрейдером,
каменолом страждань,
а ззаду,
на пригlagenій червоній ріллі,
лапали сліpe гайвороння втіхи
скоцюблені хлопчики
МОВЧКИ.

Пори віку
через клітку моїх грудей
схестили шпаги.
(Який бо світ тісний!)

Заплуталися слімаки в ожині,
тягнучи на плечах свою хату.
— Куди йдете?
— Маєм хату, будем тут.
— Але ж ви ішшли кудись?

• • • • •

**Витесав з вербової дощечки
музики трошечки,
та ще й вершики два
топірцем зрубав.**

**В'януть, сохнуть.
Нехай! —
Буду в попелі ноги гріти.**

Скляне прозоре
тверде крихке
холодне непрактичне
гепнулось
тріснуло

Час занурився в пітьму,
лиш чути як космос
скрипить трибами галактик,
мов старезний млин.

Та вузлик нервів з страхом
дивиться на вкриту
космічним порохом
павутинку ілюзій:
урветься?..

**Не переношу
скрепоту**

Смійтесь! —
Дві тисячі і одна ніч
у володіннях кам'яного сфінкса
захекавшись
по заплутаних закамарках
безнадійного байдужжя;
Лябірінт кривих дзеркал
викривляє кожен жест;
утирами обступає спотвореність.
Не оглядатись,
скоріше!
Навпомацки до відчаю.
To спереду, то ззаду.
хихикаючи
забігає злорадність.
Десь є вихід,
тільки один —
безвихід.
Не оглядатись,
скоріше, біgom!..

.....

А ніч з протезними зубами.
(ще одна)

Смійтесь!

**Єсъм мікрокосм,
бо створений по образу
й подобію його —
мовчазний бунт.**

У синій порожнечі
м'яко, мов пави,
тихо, як лілії,
кружляли вічності
свій мерехтливий танець
безконечності.

Зашкарубла рисочка дару
ніяк не перетне лінії серця,
щоб вибухнути.
Похмуре самоспалення.

Стовпи тупцюють танець незворушності,
обхопившись за плечі кудлатими дротяними руками,
вигулюють аркан навколо животіння.

Гнітить чорно.

— Дайте черствости, скаменіння! бо...!
Думаєте захлиснуся вашим плюгавством?
...ліпше аркан.

Зголоднілий світа,
затулив вуха від самого себе, —
Жалі дзвонами в голові били на сполох, —
Горіло зеленим полум'ям Ніщо.
А чим гасити, як давно ні слізозини?!
Зяяло чорне дно чаші терпінь.

Сутужно.
Молив хоті іскру ласки.
Вимолив,
втішився,
роздмухав,
заходивсь
і грівся коло багаття,
розпаленого фантазію.
Не на багато вистачило:
вдавання не дозволило любості
підкинути в пригаслу ватру
хоч пару тихих,
теплих слів.

Сам.

Приніс охапку осени
в оселю голубого смутку.

На Різдво роздам

колядникам відсутнім
по жменьці шелестіння
на срібні дзвоники.

Писав собі лібретто,
адресоване вітрам,
щоб виспівали й мою арію
завиванням в холодних коминах —
Час підганяв конопляним батіжком
із зламаного дитинства.

Тайком від себе,
хтів відслонити паранджу неспроможного,
заглянути в лицє судженого.

Страх незвіданого
вчасно схопив за руку
та наробив лементу.

Два нагих хлопчики
осідлали лозини
й побігли каракато
боронити недозволене.

Закорковане,
забуте,
настояне,
п'яніло від самого себе,
бродило само в собі,
стомилося від самого себе
згусло
закорковане.

ДНІ І НОЧІ

Невільницькі поетичні рефлексії

Виразно відчував,
як від злости стискається кулак на руці,
що вже десять років тому
була відрубана.

Виводить мене з себе:

блукають вогники на трясовинах,
а слова, як рихлий сніг —
не стисну в грудку,
щоб жбурнути у привид світла.
Виводить...

Коні уяви понапинали плечі луками
на розгрузлих схилах сходження.
Боженьку, не надірвались би!

Коли ж то поприбають афіші
на пусту доскіпливість звичних:
«Заходьте!
Сьогодні виставка його спокою!»

Скельця потрощених ілюзій
в калейдоскопі часу
складались у химерні візерунки —
Поезія.
Мабуть, прийдеться розтрощити й цяцьку.

Щоночі спішу між гробами
Цвинтарний спутує жах
Дай мені спокій, люба,
Твоєю відсутністю в снах.

Сон гусне у в'язкій пітьмі
Паралічем душить хід.
Колінами і ліктями тільки
Між гробами. — Де Божий гріб?

Щоночі через провалля
З прірвами повними гаддя.
Безличчя мерзенних ночей
Без квітів, без тебе, без дня.

Дай мені спокою, люба,
Буцім не чуєш клич.
Дай мені спокою, люба,
Собою виповни ніч.
Дай мені спокою, люба.

З веж
підморгує до мене
Холодними очицями залізних цівок
бліда красуня
з зеленим волоссям.
Вечоріє.

Нарешті! —
Здається, вдалось
із здenerвованості виліпити Спокій.
Ще ніби бовван,
але вже спокій.
Рожевий і легкий.

В бараках.

По кутках
сиділи навпочіпки
і сміялися тихо
до себе
про себе
з усього.
Вони вже вільні —
Боже
вільні

Замерзаючі вмирають у блаженстві
...зморені
присіли трошки відпочити
лиш трішечки.
...Солодко.

Теплінь приклейла
на голубому папері неба ромашку
і було літо,
і все, що в літі,
І була Христя,
І була Мирося,
І була радість
зеленого коника
на сінокосі.
Була.

А Морозенко листа писав до тата.
Короткого, як його штанята:
«Тату, маю ровер
і іду куди хочу».

Сон прочовгав кірзаками попід вікна:
Боярня Морозова на санях,
навколо босі юродиві.

Він

по пухких хмарках порожнього неба
на бистроногих оленях
з рогами пишними,
що малював їх на шибках вікон
розлінієних у ґратики.

... серед жита
на суголовках,
понад вербовим яром,
розкидано,
з крейдяними лицями
в киптарях

по одному
стоять хористи,
мерцями.

Це ж я мушу діригувати журавлі
...а руки?!

Де ж мої руки?!

Вітер лопотів на жердині
порожніми рукавами.

**Озимина в Асафатовій долині
вкладена цеглою.**

В очах порожньо,
прийде,
стане,
вдивляється —
«...обізнався»,
знітився,
пішов.

В очах пустка.
Прийде,
стане,
вдивляється —
«...обізнався»,
знітився,
пішов.

В очах пропасть.
Прийде,
стане,
вдивляється...

Крайка з зеленої тиші,
намисто з смішинок,
небо догори дном,
та дві хмарки овечками.

... шукати серед степу кам'яну бабу,
як свого вчоращеного дня,
бо що інакше.

Вона стерпить...

Буду ревнувати її до половців,
а вона буде мовчати,
буду шаленіти від того мовчання,
а вона буде мовчати...

Але ж мені треба з кимось говорити?!

Ну, що ж, мовчи...

Можна перемогти,
взявши на озброєння методи ворога,
але чи не сподобається зброя,
яка дарує перемогу?

Напевно,
яструб голуба вбив —
не приносить листів.
Сум.
А кам'яний орган уже вкотре починає:
«У степу могила
з вітром говорила».

Відквилив нерозквітлий квітень мій,
хоч втрати травнів треба заклечати,
Та у літах засидівсь березій:
І сам не йде, й ніяково лишати.

То ставсь для себе сам своїм хрестом,
Слизять соками суму сизі гами,
Як в студню в пройшле каплють тяжким сном;
Неспокій стигне платівки кругами.

Щоб вістрям вивернуть волання ввись,
Розп'ятих ранків роздирати рани...
Пішли відлунням. Чи прийдуть колись? —
Так нехотя прощаюся з піснями.

Йду в літо влитись літерами літ,
Щоб червонасті дні скреслити червня,
А вже блакить над живом загоїть
Тужливу блідість, у пісні втовчену.

Вдалось вдивитись в даль календаря
Лиш болем блідости, що біг неволить.
Крізь лютність січня — просвіт вівтаря
Причастя, до якого вірність молить.

Терпкого трунку тернових тривог,
Вина невинності з невизбууття налий.
Розвидненням пригостимося вдвох:
На таїнство це келих жде сумний.

Так беззвучно відійшов День від нас.
Назавжди.
Скінчився.

Тополя свічкою у небо
сахала тіні-з'явиська,
блукало ланом чиєсь голосіння,
під цвінтарем осиротілій ранок хникав.
Час змістився,
а навколо нікого.
Лиш мокра ворона надтріснутим голосом
нарекла долю,
та ще хтось досвітком
заганятиме цвяха в дошку.

Доганяючи практичність,
грюкнули двері за доброзичливістю —
десь там в байдужості
на них чекав цинізм.

Рум'яні суннички
в коротких спідничках
І їх так багато....—
Сонце, бджоли, свято.
Як же ж я огляну
радості поляну?
Як?! —
глухий навколо березняк
... і їх так багато.

Подарувало зайчика нам сонце,
а він сполоханий метався між плотами,
поки затюканий пожовклим криком
зів'ялістю зомлів над полуухами.

Де дістану вуалі
на твоє діяментове весілля,
місячним сяйвом писаної,
що манить звабою,
млоїть лукавим присмерком
Де?
Як хочеш — візьми писану торбу.
Чим багаті...

Замазала шибку густа пітьма,
по кутках причаїлась гулка порожнечा,
із зіжмаканої середини
розростався колошматий снодав.

Чому приносиш мені тільки тривоги,
хіба я цього домагався від тебе?

Лиш шерхіт жужелиці слів
чи грів когось,
чи попелив. —
Жив.

Щоб залишив
перегорілу жужелицю слів
на пам'ять збудженим рокам,
розкидану то тут, то там
жужіль.

**Скільки бо можна ходити ходором,
хоч би один летячий день.**

Дорікав:

Дай вимріяти повінь,
най затопить тугу,
най замулий чорну гризоту.
Нащо ставиш греблі? —
що той жовтий пісочок? —
Зіпре злістю — прорве,
знесе хистку кладку,
до дідькової мами!

Й розмріявся:

Е, коб' хтось горою став
впертою,
крутою,
зеленою,
Мо', й приніс би голуб пальмову гілку.

Скелі виблискують хвилями ствердлого океану,
заклятого вразливим дельфіном за жорстокість,
бо колись пересипали в жменях бурштин,
милуючись стужавілим болем сосен.

Нікому втопити човен місяця
в бурунах хмар,
щоб не бачити заклять.

О гори! де ви?
О море, де ти?

**Барвінкові що —
він стелиться низенько.**

**Невже
присліпкуватий ворон
виклює воронові око?**

Ниць

у рівчаку виплужкованої бараболі
міражного достатку,
що біля хати скраю —
сховатись,
втиснутись тісніше в землю.
Витягнутись.
Не замітили б.

Прогризаючи утробу,
добувається кріт з-під землі
до смертоносного сонця.

Не оглядайся!!

Молоду Гомору судомить
(стара хвороба)

Чим зарадити?

Не оглядайся!

Ворожка прошамкала:
«Циклічність»

і навіть не хотіла віск зілляти,
певно, дні її пораховані.

Не оглядайся!

...Кози лижуть соляний стовп.

Скрекочутъ сороки на плоті,
а гостей не буде...
Є плоти,
скрекіт
і невідоме.

Дешевий вальс
клякнув надвечір'ю на груди
двома худими колінами
і втиснув порожній спомин
юначого замилування,
зав'язаного у вицвілу хустку.

Розчахнув свою крихку єдність,
переступаючи силувано,
через власну кантуватість —
мусів пестити... —
А як це робиться?
На місці розчахненої роздвоєності
усмішкою біліла рана.

Не руште!
Ханжі!
Не торкайтє її, облиште!
Лицедії з напускними мінами...
Ой, горенько —
бідна музика.
Бачите:
слъоза!

Лазить примарою страхопуд між людьми
і роздає страх великими куснями
(Благодійник великий!)
А ті беруть,
ніби ще мало наїлися його.
Жебрацтво.

—

— «полотна, полотна...»

Чипувату натуру най вибілить сонце
коло потічка нашого.

Перетканий чужими вітрами
Як писати полотна?!

Зв'язати в оберемок стежки
задаром протоптані
на гостинець пропащій силі.

Втік від Мелодії в безсюжетність
(на чім звихнений?)
Від гнучкого стану,
від вроди,
тихого всепрощенства,
бо бач — «все це в неї дарунки
Сьогодення».
(ревність)

Втік у первинне.
А там тільки пульс серця,
що в порожнечі гулом шириться
в пульс дня і ночі,
в пульс сонця,
року, віку...
Гола ритмічність — кругами,
кругами,
голову, як обручами, тисне.

Чого вартий ввесь цей балаган
протів тихої молитви
на батьковій могилі.

Залетіла на мить,
залишивши посвист крил,
як розчерк волі.
Збудила трепетну потребу жити,
але так ненадовго —
після нічної блискавки ще темніше.

Де ж вони,
три лемківські щедрівки?
Загаялись під чужою хатою
— Дайте вареник! — ждуть...
А я так довго беріг для них
ліськові оріхи.

Захарчала спудженість,
дибки стала від паперового шерхоту,
аж реготала розправа.

Ходили жалі по жебрах,
один одного частували випрошеним,
ті соромливо відмовлялись,
ввічливістю обмінювались.
Потішали один другого.
Світку латану пропонували,
щоб зігрітись.
І зовсім не шкода — щиро.
Отак і ходили жалі від села до села,
тихенько ведучи між собою розмову поважну.
Тихенько.

Втримати закритим вітер,
норов вихорів.
Не пустити в світ стихію
здичавілих слів.
Прохолоду ночі випить
в крапельках роси
І вогонь пекучий в грудях
нею погасить?
Чого тобі
спокусо!?

Культура життя,
а не споживання культури.
Радість від проявлення,
а не споглядання.
Процес, а не репродукція його.
Божий світ,
а не наркотичний.

Із незмінного пляну на кожний день:

- 1) вирвати колючості;
- 2) змазати єлеєм уста;

(інакше не позбутися нудотного стану

безперестану коробитиме
то від того, що не промовчав,
то від байдужості).

— А від питання цього не коробить?
Мовчиш? Щоб згоді мучити себе.

Видерти із Біблії картки
акуратно загорнуто
у свіжу совєтську «Правду».

ВІДЬМАМ НІ КРАПЛІ ТРОЯНДНОЇ ОЛІЇ!

- ... Ламає кості на зміну погоди?
- На ясні зорі (слухи насторожились,
роблять великі очі),
на тихі води.

Гладушики малечею
повипиналися на плоті.
Чого не бачили, щербаті?
Казочкам повірили.
Брехня! — Гарбуз не ходить по городу
і не питає свого роду —
лежить лежма,
гніє!
Поки не зчавкає свиня його.

.....

Он соняшник полисів від гризоти —
клятущі горобці.

Півень першим побачив,
як задиміла ріка туманом —
забив крильми,
вискочив на пліт,
загорлопанив на всю округу.
Білі струмені ще сьогодні задзвонили
в дійницю.
А як на сході все небо охопило
червоне зарево —
сусід рубав яблуню.

- Правда, любий, ми ще встигнемо?
- Ті в крисанях уже розпродали червоне сонце.
- Чому не пахнуть фіялки?
- Бо в квітникарки сині очі.
- Чому зів'яли?
- З туги.
- І це тебе обурює, мій ладо?
- Кути мені щось без хитринок.
- Хіба не хтіла якнайкраще?

Наступив явір вишні на вельон
нехочячи,
А соловейко не розібрався —
зразу кричить.
Сама ж бо винна: бігає, носиться
радости міх.
Молодий місяць зумів заладить —
звести на сміх.

Дощ м'якими пасмами прядива лягав на призьбу,
А беріжок сукав з них мотузок струмочка,
В той час як з-за вазонків у відчиненому вікні
Блакитними стрічками тягнулась мелодія з-під смичка
На вінки завчасно вмерлій усмішці.

... «Коли?»

— «Коли, коли! А звідки мені знати — коли?
Тільки но вчора роздав кольори квітам,
та й то плачу було...
Фіялки взяли свій — фіялковий,
а айстри (страшна захланність!) —
якби могли, то всьо би розібрали.
Півонія зблідла — конче рожевого.
А ружам синє буду давати, чи що?
Та що говорити — всім не догодиш!

Кулькова ручка
важка, мов лом:
Не можу нею відколупати ні однієї
приємної згадки.
Треба пришити на бушлат нову бірку —
попередили.

Десь за горою лускають громи,
А через дві години відімкнуть нари —
можна буде прилягти.

На диво спокійно ставився сьогодні до:
 «Руки за спину!»,
 «Не поворачуватися!»,
 »Виходи!»,
 «Раздеться для обшука!»

Згадалось,
як сп'янів від жасмину.
Так ні — ще трохи хмільного зорепаду,
а тільки прянощі з бузку та черемшини.
Ще й поласував конвалією —
розморило.
Тільки пам'ятаю, як білоніці яблуні
увивалися навколо,
і більше нічого.
Кажуть, ніби пісня запровадила мене
додому.
Не міг заснути —
падав і падав у безвість.
Ранком не впізнав себе — подався.
Світ зжовк,
посмурнів...
Похмелився відчайдушшям...
І от... —
«Строиться на развод!»

Напишіть,
чи розцвіла ще цього року
дуплиста липа
і чи є ще у нас під стріхою ластівки?

... почервоніла диким маком
і полохливо приховати стиглість хоче.
Під колосками вій збентежені волошки,
то чом же серце в небо жайвором тріпоче?
Літо.
Чиє?

Що хруші намалюють на темносиньому надвечір'ї
нотні лінії,
то лилики поквапно витрутъ ганчірками крил.

І так до смерку.

Ой, не пустощі, ні! —

Ластівки завтра знову мусять
розсідатися тріольками на дроти.

А що зробиш? —

Видно, така їхня мелодія злету.

... а як наповню подушку хмарками
з тополиного весілля,
то витрушу з снів страховиська,
викину в кут свою нарваність,
а дістану з лади батькову статечність
і тоді я прийду до тебе, моя княгине,
і впаду до ніг твоїх,
і попрошуся бути твоїм придворним поетом,
але не зможу прочитати тобі ні одного сонета:
збиватиме з строфи нічна фіялка,
бо де ж так місячно.

Літає літо легко, ластівками,
Обнявши обіруч обжинком обрій;
Духмянець босоніж біжить стежками,
Захмелюючи всіх у настрій добрий.

З солодких слів сплітався сон солодкий,
Лишив на личку лагідність ледь зrimу.
Закравсь цей погляд лиш на мить коротку
І бурю слів спонукує у риму.

«Лисніє липовий липневий липець,
Липучий і лискучий в білім збанку» —
Знов випросив в Антонича цих китиць,
Для тебе, люба, з добрим ранком.

Діждалося вже жнива збіжжечко життя
І серпень перестиг, стомивши сили —
Не ниву перейти і в забуття,
Коли ім'ям тяжким тебе хрестили.

Тужавіє живиця, жолудь жовкне,
Журливість жовтня жебонить джерельцем
І журавлинний жаль збентежено не мовкне —
Курличе носталгію чиєсь серце.

Листопад стелить скатерть дивосвіту.
Чи їх чекає чарів чиста чарка?
Хтось з вересня нарвав на грудень квітів,
А місяць не несе нам білих збанків.

І був день перший
із спорожнілим серцем від невагомості
перед безоднею тьми,
що захланно ковтала саму себе.
З'жився викручений на лаві.
Коли почалися важкі роди переродження —
відділялося світло від тьми.
Був день перший.

Бамкало десяту,
коли облізлі щурі
перебігали захаращене подвір'я
обласного суду.

Призабутий білий запах акації
роздирали по половині
неприємно знайомі парфуми спідчого.
А в воронку тхнуло сірою псиною.

Чи можна дорікнути мені,
що я ревную тебе до хмар?!
Я не взяв ні однієї нотки
із твого щасливого сміху.

Посідали круки на колію, —
під кожною шпалою кінчалась чиясь дорога, —
(що крок, то крик)

По плитах надгробних
сьогодні знов котиться потяг без вікон.

Білий розхристаний птах
йойкотом сполошив небо —
Етап!

Калини б китичку від кашлю,
та жменю рум'янку
від жолудкового болю.

Було виднося, але ніхто не хотів бачити.
День начепив маски на людей —
Почалося хтозна коли зачате лицедійство.

Запорошений,
пом'ятий,
зморений
стояв витязь на роздоріжжі,
вперши списка у камінь списаний:
«Раби в тенетах страху
не мають вибору».

Роки присипають порохом забуття
путані сліди дідових керпців,
що зійшов з дороги язичників.

Коли він вбив наглядача захабнілого,
палаючим кущем явився йому Бог:
— Виведи їх з принизливої неволі!
А по дорозі вчораши рabi,
хiба не почали молитися золотому теляті —
Мамона і воля однаково звabливi.

Кілометр мовчання,
два кілометри мовчання,
три кілометри мовчання
І все по колу,
окружністю в одну годину.

Коли противник б'є тебе —
ти ще борець.
Але чи не грозить тобі катастрофою,
коли до тебе вимученого
він починає придобрюватись?

Був обшук вранці,
був обшук вдень
і «личний обыск» увечері —
шукали пісень.

Дуднить!

Б'є в літаври скронь
глашатай пропащої ночі,
виходить вікнами розбитого сну
І, обв'язавши голову мерзлякуватою мжичкою,
йде геть
у свою зсутулену самотність.

Силуюсь гортати книжку метеликових крилець
в натузі затримати хоч одну літеру,
що розпливаються сірими плямами
між бавовняних палітурок
і капають із чорних ширм ґлейким воском
у присмерк закулісся,
через який ніяк не виставлю руку.

Гора повільно зсувається.
Або розчавить,
або зіпхне в баговиння.
...А ноги вросли в землю.

Як ідка мряка,
насувався шепіт голосувати
проти себе.
На щастя —
сон не проявлений:
зіпсовано раптовим просвітленням.

Спопудня
збираю на грядках
дрібненькі пацьорки
моїх надій —
квалить падолист —
незабутнє низатиме на тоненьке павутиння
бабиного літа.

Впізнай мене
серед суєти двох мільярдів пропащих
і мільярду шукаючих.
Знайди мене!

Це ж мамин голос прорік,
що сам скульптор палив вогонь
під картавим пам'ятником.
Але ж процесія несе довжелезні труни,
набиті паперами...
То як я перейду дорогу?!

Бетонними балками
зчествілі нотні лінії
довбнею вганяв у землю.
Тепер вони тягнуться
пазурями заржавлених арматур
у тремкій ранок
до мого горла.

... Ну, гаразд!
Припустім, що я лиш часточка,
лиш електрон.
Припустім.
Але чого конче мушу іти до мінуса?
Чого?!

Чорний сніг
припорошував білий день.
Плебей
штабелями складав прокльони
на чорний день.
Різані,
рубані.

Буцім хочуть повеселитися разом
два затуркані мовчуні.
Не чув, не знаю!
Хрестини серпа і молота вже відбулися.

Що було б, якби зустрівся з собою? —
Відштовхнулися б як однайменні,
Чи блискавкою спалахнули б?

Насправді, він шматував себе.
А спробуй ти
з суцільної
шорсткої
злости
Сплести калачик із солодких слів.
А він, гнуздавши норов, плів.
Так мучити себе
лиш Бог велів.

Дзвін за померлим —
задума,
жаль,
порожнеча і все зрозуміло.

А там гулке мовчання,
біль і туга —
тільки для мене помер мій друг,
тільки для мене
відійшов.
Так незрозуміло.

Здається, не було б так сумно,
якби можна докопатися
до сховища тих мудрих слів,
що дають рівновагу.

... поступ.

Горбилася гусениця,
корчилася,
пересуваючи себе
по об'їденому нею стовбури
у висохле завтра.
Вона ще буде метеликом.

Травинко, ти теж сумна...

Одного разу я був щасливим,
а ти — ніколи, безнадійна надія!

Вчора оплакували мама мої дороги,
а ти навіть не знаєш своєї мами.

Засумнівались.

Чи я — це справді я?

Ніби я знаю.

**Метелик сів на оббіковану тушу
здохлого телятка.**

Вже скоро вся осінь скапає
зі стріхи ПеКеTe,*
об ту заржавлену бляху.
Й нема кому її ногою пхнути.
...кап, кап, кап, кап...

* ПКТ — «приміщення камерного типу», табірна тюрма.

Як минеться пропасниця,
буду допитувати себе вночі
поки не діб'юся признання.

Коли ще й не заказується на світ,
а пітьма ще цупко тримається руками за свій розгул,
щонічно,
без запізнень,
в одну і ту ж мерзлякувату пору,
хляпнувши кілька раз вологими плахтами крил,
паде мені на груди
і якось стомлено,
без особливого апетиту
цілу годину клює мені печінку...
Не та ж печінка
і, взагалі, — я не той.
Та все ж клює, паскуда.

Зникають горизонти синіх рвінь,
Маліє полум'я на вогнищі бунтарства
І чигає із нетрів колошмата тінь
За сутністю змарнілого митарства.

З розбухлої уяви б вилізти скоріш,
Але виходив знов на край землі і неба
Й кінчини мить поквапно пхав в короткий вірш,
В якому наговорював на себе.

Холодним потом бризнув на купу гарячої глини,
бо це — «тіло твоє»,
аж скрикнув на межі сну і яви.
І біг брівкою любови і ненависти,
божевілля і просвітлення,
падіння і злету,
життя і смерти.
Межами тонкими, як лезо,
втікав...

Шкrebти,
шкrebти
до близку воскової свічки,
конаючими заяложену
дошку моїх нар;

робити з неї заново

tabula rasa,
краще пізно...

Вкрасти сікач у м'ясника,
що торгує серцями на вагу,
то можна буде викарбувати
знаки свого тремтіння,
що переплелися вензлем з колючого дроту.

Протліла дірка у порожній пітьмі —
це ж вогники!!

Враз полум'яні язики збудили заспану мету
за три віки.

В блаженний «отвір» вилетіти прагнуть
метелики.

... в самотині
карбував собі науку старого скита,
котрий не вкладав коштовного каміння в корону,
що мала величчю тиснути на буйні голови царів,
а котрий викарбував себе,
свою науку стриножити золотих коней,
доїти овець із золотим руном,
викарбував своє світовидо
на одній-єдиній пекторалі,
котру повісив на мужні груди
свому праведному володареві,
як мережану скрижаль старого заповіту,
для самоспоглядання нащадкам,
бо хто відав, що зморені діти
бavitимуться нею в здогадки
і лиш одніське тендітне дівчатко,
що було колись горлицею,
скувалося ланцом тієї пекторалі
разом із моїм безталанням,
щоб ніжити залізні ґрати,
поки безмовні свідки
виходять із Товстої Могили.
А що вони скажуть?
Та й кому говорити?...

Пробудження приходить з брязкотом ключів,
Не дозволяючи з розвидненнями стрічі.
Чотири стіни у душі моїй,
Залізний засув на моїм обличчі.

Невже ви, потвори, думаете,
що з обрубаними крильми
зникає потреба летіти?

Причепилась і плентається невідступно
ревнива старосвітська чеснота,
а мені немає часу на неї:
 (в полоні) —
всі помисли про шльондру сьогодення.
 І як спроможуся
 бодай на хвильку
 привернути її увагу на себе,
 то з великою насолодою
 плюну їй у лице.

... прірва!!!

Куди?

... тільки через стрімкість скелі.

Страх висоти впав кригою у груди
й поповз мурашками по спині.

**«Разводить животных и растения
не положено!»**

У зоні квітів і птахів
синя пташка мовчить до квітки, —
тут образливо про красу говорити,
тут про красу треба гордо мовчати. —
Тут,
у зоні великого мовчання.

І тоді теж
з торбиною.
на стерню
за колосками.

Шеренги стрижених голів
відцвилої кульбаби
позагінно
і побригадно.

Шеренги.

Кожному видано по бірці
зі своїм іменем
і по пласі на свою голову.

Кожному видано:
ім'я,
стрижену голову
і плаху.

Парафразально!
Невже ця п'ятирічка не матиме девізу?
Всі мали,
а ця — не має.

Зате є плян
і є норма.
І я щоденно стою біля верстата,
і біля мене щоденно стоїть наглядач,
і я на його честь
щоденно виточую
сто штук парадоксів.

**«Разводить животных
и растения
НЕ ПОЛОЖЕНО!»**

З їдальні
у чорний хід
преться музика напролом
у хмари ос і мух,
що несуть медову дань
суботнику
із двох розцвилых бочок.

Півроку тому
ще сяк-так,
а ото місяців зо два
ні крихти теплої фарби
на ще одну закоцюблу осінь.

Позлітка приязблих беріз
губиться в безперспективі
премського періоду.
Можна б викручуватися солодкими спогадами,
та й іх катма.

А над Летячим летять лелеки,
бо вже падають там грушки,
ростуть підпеньки,
горить на городі картопляне бадилля
і перед хатою мама
сіють із запаски
на зиму
смуток.

А як шмонали,
завітала маленька, зловтішна радість:
нічого не знайшли,
бо вже не пишу віршів.
(А це ж не вірші)
Отака радість.

Потріскана стеля полушилася...
дві монашки біля перевернутого авта,
а он — горбун з величезним носом...

О, як він мені набрид, —
тільки отвориш очі
і зразу ж він —
горбун з величезним носом.

Добре хоть сусідова роздратованість
затинкована виживанням.

Купи клунків,
купи людей
і купи знівечених долей,
огорнутих єдиним духом,
що разом з випарами босих ніг,
в ораторії храпу,
благань
і зойку
величавим сопухом
піднімався під склепіння,
яскраво розписане в кукурудзяний достаток
і виноградні грана,
в снопи і яблука,
в танцюочу радість багатоликого люду,
опоясаного орнаментом з тракторів
мов метеликів.

Як величаво,
що в сонця не буває ночей,
і як страшно.

Здається,
як падатимуть зорі,
милуватимусь зорепадом.

.....

Вже й стемніло,
а в мені ніяк день не дотліє
пекучою жариною
сорому.

Знову заливався сміхом,
аж той сміх кульгавий
навприсядки пішов нерозумінням
по чужім неспокою,
що й тост виголосив:
Дай Боже сміятися,
'би не плакати!

Драбина,
вперта в безодню серця,
а ноги підкошуються:
двіста сорок понеділків
і над головою ще три
та безмір неба.

Тіні спішать із заходу
худі і довгі
і падають з ніг,
а ще година до сну.

Тіні біжать,
а багряного обрію й через двадцять років не обминути,
не пропхатися в щілину між скель сумління,
через слізову
байдужістю скривдженого каліки.

ВІН БРАТ МІЙ!

Бий мене, червоне небо,
бий мене,
бо ще година до сну.

Скільки ж то,
як померла скрипка?..
Чи прийде Вівальді
пом'янути
на сороковий день
після семи років...?
.....
О, як біжить час...
що минувся.

Нема притулків на землі —
Земля ж зеліяна жаданнями любити,
Та благородний порив рве тендітну сіть,
Яку і не продати вже, і ні нову купити.

Секунданти вивіреного
роздили корито
об голову лікаря,
що мав засвідчити смерть.

І раптом,
замурований у власному страху,
став чоловіком
в його скляному оці
більмо ГУЛагу на якому
давало його внутрішнє світло.

Покарано на вічну молодість
(пасмо сивини — насмішка).
Набухлість гарячкою,
лускається в нетерпимість,
а дійовість стоколом
оперезав дріт,
в середині якого
замотаний дід,
що не має старости.

Ти залишив мені видиво свого самогубства
і де мені з ним зараз подітися?!
О, яке воно важке!
І де мені з ним зараз подітися?

Конвоїри
сиділи
кружечком
по той бік паркану
і пили чай
з одного горнятка
по два ковтки.

Коли з розпоротих вен
зажебоніла кров
в зачерствілій бетон
катерининої тюрми,
чорти на Холодній Горі
закалатали в калатала
осанну сатані,
що обрядово бряжчав ключами
перед трапезною Івана Грозного.

Тягару не добавилось,
але він важчав.

Не було сповіді,
не було причастя,
не було поля.

На рапавих стінах
сороміцькі слова,
вироки,
перестороги,
заповіти,
імена мучеників
і злодіїв,
заклинання
і віра.

Тут.

Мурувався
мій маленький манастир
з великим молитовним садом,
алеями і водогрядами,
статуями богів і тиранів
і одним незвичним деревом,
що росте корінням дотори
у чотирьох похабно списаних стінах.

Олені трубили всеношну,
сивий праліс стояв на колінах,
розчесаний золотим гребенем Ярила
і над ним витав святий дух супокою.

Варварів було не так уже й багато
(але не так уже й мало)
і кожен зі своїм талісманом.

Від потрясінь

гори розрівнюються, як мука,
а панічно-розгублений Каїн викарабкується.
Плахта вогню м'яко підгинає під себе ліс,
а він виживе!
Він все таки виживе!
Бодай для того,
щоб остаточно занепопастити
своїх довершеніших братів,
усіх,
до одного.

Я і ще один
знаємо,
що в ямці
біля забороненої зони
живе маленька зелена жабка.
(це не ми її розводили)
Скоро у ту яму з водою
закопають стовпа
для розп'яття духу.

Ні гу-гу,
глухо.
Ще з опівночі
почали заселятися павуки
у вулик.

Його схопили за голову
і вичавили на блюдце
три чорних слова.

Він бачив сам,
як розплівались по денці
каламутним смородом
три чорних слова.

І усвідомив,
що він — змій.
Зі столу вже зсунувся
і поплазував у темний кут.

Метелики були скляні,
вони прилетіли з чужої казки,
але луг був теж не мій,
то мені було абсолютно однаково.

З уральського концтабору,
як і з мордовського,
видно сосновий бір.

Зарізана дорога
пачка чаю
поквапні прощання
дві пари шкарпеток
чиясь цибулина
пара білизни
трохи збентеженості
сто п'ятдесят грам цукру
і чорновики книг
найновішого заповіту.

Пісок був дуже гарячий.
Три царі йшли пішки
босі.

треба було написати
кілька слів
з великої букви,
але не знайшлося
ні однієї
великої букви,
тому
всі слова
були з малої букви.

Оголене лезо ятагана
не було ні хитрим,
ні зухвалим,
але від його величавої мовчазності
віяло холодком.

Світ крутиться зовсім у протилежному напрямку
ніж наjdак біля мого верстату.
Мені якось однаково,
але наглядач...
Відай підозрює в цьому порушення,
бо чого ж так вступився?
А світ все-таки крутиться!

Поміж листям
білими нитками насторожености
пролетіли дві крупинки снігу.

Як розпинали на частоколі
із сибірського кедру
мову мою,
я з страху сховав своє єдине остре слово.
І вона так довго корчилася в муках,
а міг помогти.
Mіг!
Тепер не маю страху перед каранням —
це спокута моя.
О найвищий даре Господній!
О щаслива моя неволе!
О слізози моєї радості
в долонях складених рук!
буть свідком вдячности долі.
Ангеле мій доброочестивий,
скріпи мою віру від сумніву:
чи могуча єси, теперішня самотносте,
спокутувати злочин мовчання,
а чи гнітитиме й надалі,
до кінця днів моїх
гріх,
докором у зіницях палаючого неба.

Ніс його на плечах,
як ото носять маленьких хлопчиків на Ґорґонах,
тільки цьому було за п'ятдесят
і у нього не було обидвох ніг.

- Як поживаєте, гражданін начальнік?
- «Поживаю, поживаю, мать би його...
Іванушка Дурачок відрубав мені дві голови».
- Та що то є — ви ж маєте ще десять.
- «Десять, десять», та невідомо,
що задумає завтра цей дурачок.
- Ой, не вигадуйте, «дурачок, дурачок».
Ви самі зацікавлені, щоб він був »дурачок«,
тим паче тепер, коли ви його завербували.
Він же зараз ваш сексот,
оцей Іванушка Дурачок.

З кутка в куток,
з кутка в куток.
Одне й те саме,
одне й те саме.
Можна б чокнутись,
якби не потуга
витягнути з твані
неотесаний камінь поезії,
щоб кинути серед дороги.

З-під грубих скелець
здрібнілі жовтуваті очі
цідили зневагу,
що свердлила свердлом погорди.

Десь посередині свердло хруснуло навпіл
і замполіт
метушливо
почав приховувати
під шинелею
свое єдино
переламане
вороняче
крило.

Святий Павло написав листи римлянам,
галетам, коринтянам та іншим.
Дід Віктор уже двадцять два роки нікому
не пише
і, здається, йому ніхто.
Діду залишається ще дванадцять років,
то може комусь і напише,
а може й ні.
В нього стараються вилучити Євангеліє
від Матвія, Марка, Луки, Іvana —
не можуть:
знає напам'ять.
Злі на нього.
Чистить виходки.

Дзень-дзень
булані
гривасти
перескочили через павин хвіст
у першу заморозь
у срібний ліс
дзень-дзень.

Мій любий братчику,
мій славний маляре,
я з собою несу
показ твій
трома кольорами
написаний,
трома кольорами.

Поклади тут п'ять гітарних септакордів
«Затерпло все,
не відчувалося нічого,
лиш на потилиці
дуло автомата»
і заглуши.

Наша старенька хата
до цього була польською стайнею.
Про це знали всі,
але для нас вона була нашою хатою.
Хтось її підпалив.

Ви знаєте, як гидко пахне згарище?
Тоді вперше почув,
як шалено співають над ранками солов'ї.
.....
Якось знову згалабуздали солом'яний дах,
але хата стала ще старішою.
Бальок під стелею протлів і вигнувся.
Ми жартували, що колись він трісне
і всіх нас тут подушить.

В куті, за лазнею,
як вдасться знайти хоть хвильку самоти,
можна послухати, як дротами й огорожею
ліс співає «Богородице Діво».

Ви гадаєте,
що коли ми пересипали передню стіну,
поставили більші вікна,
перекрили верх
і коли наша хата
стала нашою новою хатою,
то вона ходить за мною?

Ні! За мною ходить наша старенька хата.
І я кожної тюремної ночі
ховаюся на її захаращеному горищі
від якихось злих людей
і боюся, щоб не провалилася стеля.

Добре, що не було ментів —
за лазнею вересень лопотів білими простиralами,
понадував розвішані сорочки прозорою синявою.
Я теж набрав собі повну пазуху. —
Добре, що не було ментів.

Зв'язав руки і ноги
чужому крикові,
що затаєною тривогою
вмостився
десь глибоко у його грудях
і лиш інколи
сірого сльотавого ранку
виридався здавлений
і жахний
і полохав птаха,
який нібито був на сторожі вогню.

Предковічне «Зловити!»
притлумило крик.
А як звернуло далеко за північ,
він,
розпластаний від сили земного тяжіння,
присмоктаний пуповиною до землі,
затремтів,
почувши помахи крил,
і побачив,
що це не птах,
а великий,
вгодований,
нічний
мотиль.

Така собі гусінь з крильми
завбільшки з вівцю.

Останній псалм на сьогоднішній день
відплив останнім рейсовим вітрильником,
що прибув із запізненням і відплив з запізненням.

Іконостас дубового листя
зачинено перед пастушками
сигналом вербової дудки.

Ягнятка лягли на шовк
вівсяної ярини
у піdnіжжях великих свічад.

ДЕТАЛІ ПІЩАНОГО ГОДИННИКА

Пізніші поезії з уваження

Сів на покуті під образами.
Опустив голову на стіл.
І замовк у лузі щебет
і не гомонів вітер у деревах
і непотрібними стали квіти на рушниках.

Серед дикого поля гніздо квадратне
і немає у часі кінця цьому квадрату
як найбільшій пустелі

Калаталом у тому порожньому дзвоні
було мое серце.
Та хто піднявся на сполох? Хто?!

По зеленому барвінку
ніжним сподіванням
пройшли фіялки
в свіжість відродження.

Лиш недруги уважно прислухались,
як бриніли неспокоєм
натягнуті нерви.

Напхані байдужжям поїзди
по прокладеній колії
бігли у безвість.

Дзвякнула тятива
стріляли отруєнimi
нелюди!

Летіли птахи з вогненними хвостами.
А за ними гналися
розмальовані паперові змії.

... зализувати рани.
Відійдіть! — жбурну чавунною
мискою.

У захід червоного сонця
моторошним ревом
поверталися з поля
голодні червоні корови,
піdnімаючи за собою
хмари червonoї куряви.

У полі трави цілющі,
у полі птахи співучі
десь там у полі моого марення.

При битому шляху три хрести було
Один був синій
Далі був білий
А потім чорний.

Як ішов хтось на чужину чи до війська
то випроваджували його аж
до синього хреста
А білий хрест закопали там,
де чоловіка блуд вчепився на його
власнім полі.
А там де чорний хрест — грім
з ясного неба жінку вбив.

/

**Тепер у тобі лиш сміх і плач
і то щось одно вкрали.**

I були ті люди на чотирьох ногах,
народжували їжу свою
і літали ночами.

Не гасіть, мамо, світла,
нехай буде як у тюрмі
бо мені тяжко пробудитись
зі страшного сну.

Земними дорогами
в товчії хаотичної маси
в годину сонячного затемнення
проштовхуватись на головний іспит,
якого не знаєш
і якого боїшся.

І в цьому колодязі вода отруєна
.....
спека,
пустеля,
самотність
і сіль, що була потом.

**Метелики,
метелики, як сніг.**

Свій крик похоронив у піску.

**Пізнання ні на крок
не відставали від сумнівів.**

Годі й догадатися,
що ця задуха
така блаженна
ящіркам і зміям.

Тричі обмотав линвою
порепаний стовбур.
Якби діждатись бурелому
можна було б викорчувати
дерево.

Евріка!
Ріка!
..... Лявіна багна
Навіть не мертвa вода
Не віриться, щоб отак плила
розтоплена криця.

Вітер і пісок
відшліфували
покручене кореневище.
(Звідкіль воно тут взялося)
Було колись чиїмось мисленням
без сумніву.

Серед жнів міраж
перевернутого пшеничного поля,
за сто метрів до якого — вмліваю.

Позакасувані жінки
позаходили в річку
і праскають праниками
по білих ряднах.

Дивно так:
вже праники вверх
і лиш тоді чується ляпас
(мов докори, поспані моєю причетністю)
А ріка плине собі
і полощається в ній білі рядна.

Був десь вище.
То як могли сподіватися
запального холодного
в такій лихорадці.

І капали свічки у фортецях
і згасли
а на могилах розстріляної волі
виросла кропива,
що споглядала на світ
чорними ямами бійниць.
А через відчинені навстіж
головні ворота
вийшла чума забуття
і пішла манівцями.

Привидом пісні
чиєсь скигління
сохне тугою
над чужим широким річищем
в чеканні свого завтра.
Був великий Вавилон
як акорд мідної труби
в Турчаковім оркестрі —
тріумфальний
і трохи-трохи недостроєний
як для Єрехонських стін.

Незgrabний чорний жук
наполегливо продирається
вим'ятою травою,
як буреломом непередбачень.
І таке враження, що безцільно.

Такі терпкі корінці у цій пустелі.

... Сажнями тижнів
відмірював десятиліття
для косарки,
що була мушкою
з життям в один день.

A-y-a!
Де тут брід,
щоб перейти сумлінню?!

Здається, ви не уявляєте собі
якою має бути величною
гробниця цьому Фараонові
(гебреї мусіли самі
збирати солому
для цегли).

О велике Сонце,
полий променем
треба вмитися.

А що скажете ви завтра
стебельця пшеничні,
як битимуть (а битимуть!)
за колосок багатий (як завжди)
що?.. (Соломо).

**Марчукові корови
пасуться на розвалинах жовтого палацу.**

Було б наївно вважати,
що серед п'ятисот тисяч
ляглих кістями
під будовою Хеопсової гробниці
не було ні одного поета.

**Покищо нікому не казав,
що буде мстити.**

А жук таки ішов до самого себе.

**На рученятах дворічного хлопчика
татуювання метеликів.**

Нас також замкнено на цій планеті
і покарано жити.

Спостерігати мурашок...
Викроювати щоденно
бодай по півгодини
щоб учитися в них
поки літо.

Крізь крижину смутку відчувати
яка непокорена віддалъ
між яблуневим і липовим цвітінням.

Крізь стіну відчуження
внутрішнім зором
дивитися
як людиноподібні мавпи
вишколюють мавпоподібних людей
до повного обезьянення.

«— Як там?» та «— Як там?»
 Та ніяк!
За всі дні ходу ні однієї живої душі.
 Кілька скелетів тих,
 що надіялися знайти скарб,
скелет коня Александра Македонського,
 ще досить добрі підошви
 Сталінових чобіт,
сухі кореневища, ящурі,
 змії та різний хлам.

Спекота.

Під пурпуровими парасолями
безпомічні у видноті дня
витрішкуваті сичі
роззявленими дзьобами
з шамкуватою старістю
видихують духоту.

Чи варто було скликати консиліюм,
щоб доглупатись
від чого паралізовано перо мислителя,
коли й так ради ніякої.
Тепер, шарлатани, шукайте бабку,
що лікує травами.

Глузування мало запалення.
Кажуть, що йому вже легше.

**Дивіться! Дивіться!
Вогонь несуть!**

Сьогодні в другій половині дня
на дротяній стерні
забіг на довгі дистанції.

Мурини й не догадуються,
що в тій матрьошці
сидить ще одна матрьошка
(Ух ты, мать ты твою, перемать!)

Маратонець збився з хибного
шляху...
Мусить добігти
проголосити перемогу
впасті
і померти.

**«Бон жур. Ах, как мнє нравітся
Ваша Веліколепія!»**

В зоні хронічної нетверезости
вже п'ятий місяць
грамофони випльовують під плоти
бадьорі
духаристі
мельодії.

**Прометея спалити!
(щоб не мучився)**

**На найвищому п'єдесталі робітник
переміг на дистанції два по сто.**

Купуйте махорку!
Кому махорки?!
Купуйте махорку!

Таку величезну отару овець,
що запрудила весь Хрещатик,
гонять усього два пастухи
на жертвовнє спалення.

Цілому світу відомий,
лиш самому собі
невідомий вояк
тримав у мертвій руці
вічний вогонь,
в який щоденно
хтось із тринадцяти сторожів
(що до пенсійного віку були
апостолами тьми)
доливав нафти.

**Горобці ставлять білі крапки
над «И»
в «сделаем больше и лучшее».**

Кінчаться жнива,
можна буде продати
половину безглуздя
торішньому снігові.

Вчора відкрив, що цю траву
теж можна їсти.
А хто зможе це за мною запатентувати?

**Ведмедиця мала багатий виплодок
маленьких циркачів.**

Повилася повитиця
через дріт,
уколопа квіточку
білу, білу.

**Ой, не міряй мою думу,
ой, не важ її.**

Словом важкого літа
через мапу моїх долонь
капав прозорий ячмінь
у трилистник конюшини.

А що коли та рілля — не рілля,
а чорні птахи на білому плоті?

О Матінко Божа,
чого Ти збираєш колоски
на стерні

Висохлі галузки ліщини,
що від зелених свят.

Якби ти знала,
як я ненавиджу
це зашміране залізне чудовисько
з яким мене обвінчано

На пляжі вже і яблуку ніде впасти
а Еклезіяст усе-таки вмостиився.

Поки шугають ластівки
купй яблук для освячення
та на віночок зілля назбирай.

А ти будеш астероїдом,
бо так тебе заклинаю.

І мільярди років будеш вештатися
у тій холодній безконечності
де завжди буде ніч.
І всі твої поривання підуть на те,
щоб упасти десь
і згоріти
та не буде кінця твоїм мандрівкам
бо так тебе заклинаю.

Щось грюкнуло
серед ночі.
Коні зафоркали
(упала кришка рояля)
загула одна струна.
Дві інших глухі
всього три клявіші
А мух... так багато мух.

Нічого гострого не дозволено мати
і чи тому
що «запретний плод сладок»
сховавшись від наглядача
відточував іронію
щоб зарізати грядущу осінь.

Велелюдний базар втопив у собі
Єву,
що продає яблучка.

Верба тягнулась у вись
але щоб була кращою
їй обрубали руки.

Пісок і пісок
ні кінця, ні краю,
А треба всього дві жмені
для піщаного годинника
бо час найліпший суддя.

Знав, що трава розмовляє
між собою
Але, що так страшно пищить
залізо.
Аж вуха в'януть.

I все таки
по сухому дну
пророчено перейти
це червоне море.

Вже посаджений був на палю
коли прибігли потішати
і на зеленому вигоні танцювали
журавлі
і було їм подаровано
останню конвульсію.

Неправда, що розмір не має виміру.
Вслушайся в себе,
коли розчиняються останні вранішні
зорі
у безпросвітну тривогу.

Терня тому колюче,
бо не хоче, щоб його рвали.
А його виривають,
бо колюче.

Вже й змореність порушує режим.
(нет, так дальше нельзя!)
Три перші краплі дощу забраковано.

І було в зоні одне дерево шовковиці
і від весни
до пізньої осені
дозрівало на ньому по кілька ягідок
щоденно.

Виміняв дві шпильки
за п'ятнадцять старих копійок.
Шпильки правда нікудишні
та й нашо вони здались
але й гроші зараз ці не ходять.

Звідтіль, де немає синього неба,
Звідтіль, де немає вітру,
Звідтіль, де немає хмар,
Звідтіль, звідки страшно повернатись.

Не обминай дому мого
лиш тому,
що там замуровано вікна,
забито двері.

На те і пустеля, щоб пекло сонце,
На те і сонце, щоб бути пустелям.
Може тому все це так,
що на дев'яdesят відсотків
складаюся з води.

Спочатку гадали
що вся моя печаль,
хвилювання, пориви
згоді збираються хмаркою
блукаючої енергії
(не можуть же вони пропасти безслідно)
що можна було простежити
в потужний телескоп
як невеличку туманність
між Марсом і Венерою.
Тепер гадаю, що все це потребує
щє деяких уточнень.

А терня таки вмудряється рости
у цій пустелі.

Он бачиш — гори зсуваються,
бачиш — ріки висихають.
А хмари — як кров,
як згусла кров.

... Бо лиш тому,
що вже ніколи не зможу покинути тебе,
мушу йти.

І сиділи грозові громи
за дубовим столом,
праворуч сиділи близкавиці,
ліворуч бурі
і була хвилина мовчання, —
торжественна
і сумна.

Мені здається, що ти молишся,
бо такі чисті у тебе очі.
Як святково зустріти людину,
що вміє говорити
зі своєю совістю.

Упала зірочка
у кришталеву чашу літньої ночі —
якійсь душі
дозволено визбутись
тягару плоті своєї
І пахло липовим цвітом.

Заблудився серед високих
дзвіниць.
Ціле місто високих дзвіниць
велике місто порожніх
дзвіниць
і коти
зничавілі коти.

Таку масу тепла власного
без миті вагань,
щоденно
можеш віддавати лиш Ти,
Всевишній.
Бо немає кінця щедротам
Твоїм.
Піdnімаю лице своє до Тебе
і складаю долоні на грудях
своїх
покорений ясністю лицу Твого.
Ти відкрив мені Своє лице
бо чого ради я мусив би так
томитись.
Поможи визбутися тягару
зневіри,
щоб мати радість прийти
до Тебе.

Якесь диво —
вже котрий день моеї подорожі
переді мною летить горлиця.

Я присяду відпочити
і вона сідає,
піdnімаюсь
і вона злітає,
заплачу
і вона тugoю заворкує
звертаю —
вона переді мною.

І що це таке?
Десь глибоко в душі завжди
жевріло,
що все-таки хтось повинен би
піти зі мною на край світу,
але що це буде горлиця...

«... Працюємо у три зміни.
Розтоплюємо дзвони
на мідні копійки».

Сьогодні занаряджено
ще дві бригади
антів
в каменоломню,
ламати камінь
на нові антискрижалі.

А он і ті самі соняшники,
що цвіли два роки тому. —
А де ж тоді край світу?

Там де немає вулиць,
там де не їздять на велосипедах,
там де так багато людей
дуже різних
і таких однакових
осінь також прийшла.

Не побачить воно себе вже
у золотій короні. —
Єдине наше дерево
зрубає начальник режиму.

Тут не чекають літа.
Тут не чекають весни.
Тут не чекають зими.
Тут не чекають осені.
Тут чекають з а к і н ч е н н я .

Нараз відчув,
що і той камінь, на який сперся
однією ногою,
і той зверху, за який вчепився
руками,
хилитаються, як хворі зуби.
А поруч на кам'яному виступі
валявся маленький пластмасовий
черевичок
з ляльки.

**Три доби
на побачення з життям.**

Ідуть, ідуть,
сходячи на нішо:
тик-так,
тик-так,
тик-.

Лиш не стало шпиків —
відчув, як сильно скучив
за запахом бараболяного бадилля,
спалюючи на куцому городику чорновики,
де важкі, як дині, дозрівали слова.

**У купу щебеню
встромлено важку лопату.**

Тесля теше,
тесля щось собі теше
бо є щось дуже гарне в тому
коли в погожий осінній день
тесля теше.

Поможи перебути царство
зчествілих сердець,
щоб не озлобитись і собі,
спасаючи крихту здоров'я.

У спеціальній частині знали,
коли скінчиться і цей великий
піст,
тільки одна дата прихована
глибокою тайною
від усіх.

Щось незриме
зашаруділо по опалому листі
Й довготелеса тінь
тричі беззвучно постукала в двері,
як і було домовлено

Барабан гепав раз-у-раз,
співали горласто свахи
і плакала молода на своєму весіллі...

Зцілителі зрубаних дерев
ішли на дерев'яних ходулях
з крикливими транспарантами.

... То був квітник користолюбства,
вишуканої фальші,
що грубо пах розпустою.

По той бік дороги
(котрої й дорогою назвати не можна)
було велике кладовище бойових слонів.
Виснажені важкою мирною працею
вони приберегли залишок сил,
щоб самим дійти до цього місця.

І була у Величавости маленька голова
з маленьким носом
поставлена на великий одутлий живіт
і маленькі очі,
і великий кривий рот,
дуже великі вуха,
і маленькі шпилькуваті зуби
та довгі стрункі ноги
А мати його була блудницею
і нічого не мала уже недоторканого,
а мала брудну байдужість
до гріха і падіння,
так що вже ніхто й не пізнавав
 у ній
 правосуддя.

А з бивнів слона
вирізали дивні фігурки,
якими імператори грали
в замислувату гру.

Царське
червоне золото
на скронях кленів
рокоче дзвін небесної голубизни
у вуха підземелля.
Вогнений ум палахкотить
на жертвовнику літ похилих
і падає листок на зігнуту спину.

**Висвятити одну високу мить,
щоб ніхто не наважився
тишу зламати.**

Синички поспішно клювали калину
ледь помітно сунулися кучугури
м'яких хмар
а всі решта мовчки чогось чекали.

**І була любов на землі,
і була земна любов
вагітна турою.**

Ще трохи
і наважуся скривдити підступність
витончено-мерзенну.
Скривдити витончено,
як належиться.

І зацвітуть безлисті сади
і засинатимуть конвалії
в обіймах широкоплечого листя.
І кейфуватимуть мовчки
гордо виряджені каштани
занаркоманені прозоро-глибоким джазом,
що для тих, хто не спить.

Чи маю право ремствувати,
що не вміють ремствувати,
алеж не мають права не вміти!

**Майдан порожній
шалено порожній колишнім
гамором.**

ПІСНІ

ЦВЫНТАРІ
(Лемківська пісня)

The musical score consists of five staves of music in G major, common time. The lyrics are in Polish, with some words written in Ukrainian characters. The lyrics are:

Цвын - та - рі. Лем тиль - ко по горб - ках за - чах - лы цвын -

- та - рі, там не хо - ва - ют юш біль - ше ни -

- ко - го, хрес - ты зчор - ні - лы там ві - тер по -

- дры - лявл i пла - ка - ти них - то юш там не при -

- хо - дит, лем вовк ча - сом вы - е i

Musical markings include triplets (3) over groups of notes in measures 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33, 36, 39, 42, 45, 48, 51, 54, 57, 60, 63, 66, 69, 72, 75, 78, 81, 84, 87, 90, 93, 96, and 99.

ли - сы бют но - ры. А гын - де на

вер - хах тых ста - рых я - лицъ гро -

- ми по - в'я - за - ли шнур - ки блис - ка - вицъ

и над по - тіч - ком, що стек - ло брыс - кат,

ві - тер по - рожну ко - лы - ше ко - лыс - ку.

1. Цвынтарі.

Лем тилько по горбках заchaхлы цвынтарі,
Там не ховают юш більше никого,
Хресты зчорнілы там вітер подрыпяв
І плакати нихто юш там не приходит.
Лем вовк часом выє і лисы блют норы.

А гынде на верхах тых старых ялиць
Громи пов'язали шнурки блискавиць
І над потічком, що стекло брыскат,
Вітер порожнє колыше кольску.

2. Цвынтарі.

Лем тилько по горбках лемківськы цвынтарі.
Тихо... Юш конец! — Вмерают цвынтарі
І світ не голосит... Чом світ не голосит?!

А ім обіцялося вічну пам'ять,
А пам'ять умерат, і пам'ять умерат...

А гынде на верхах тых старых ялиць
Громи пов'язали шнурки блискавиць
І над потічком, що стекло брыскат,
Вітер порожнје колыше кольску.

СЛЬОЗИ СЕСТЕР

Своїй сестрі Marii присвячую

Пояснення: Під час перерви в суді наді мною сестра підійшла до однієї секотки із запитанням: "Не розумію, що злочинного в тому, коли людина пише вірші? Чому вам так конче хочеться посадити його за це в тюрму? Писав, як розумів, як любив, то який у цьому злочин? Чому вам так хочеться принести горе нашій мамі, адже ви також маєте дітей, невже ви і їх ненавидите?"

Через кілька хвилин сестру викликав суддя: "Будете много разглагольствовать, мы и вас посадим".

— Знаю, що ми безпомічні, та слізози сестер на землю не падуть! — відповіла моя люба сестричка, якій і присвячую цю пісню.

Сльо - зи сес - тер на зем - лю не па - дуть —

чис - ті і пра - вед - ні слізо - зи сес - три - ні не

ка - нутъ у Ле - ту, не про - па - дуть:

слізо - зи сес - тер — не солоні крап - ли - ни. Це

лі - лі - ї бі - лі на чор - нім гра - ні - ті, ці
 сльо - зи сес - три - ні ври - дан - нях трем - бі - ти у
 чай - чи - них кри - ках, що від - чай кви - лять, у
 вер - бах пла - ку - чих, вче - кан - ні бо - лю - чім, у
 піс - нях туж - ли - вих не - зри - мо бри - нять.

 Сльо - зи сес - тер на зем - лю не па - дуть -

чис - ті і пра - вед - ні сльо - зи сес - три - ні не
 ка - нуть у Ле - ту, не про - па - дуть:
 сльо - зи сес - тер — не со - ло - ні крап - ли - ни.

1. Сльози сестер на землю не падуть —

Чисті і праведні сльози сестрині

Не кануть у Лету, не пропадуть:

Сльози сестер — не солоні краплини.

Це лілії білі на чорнім граніті,

Ці сльози сестрині в риданнях трембіти

У чайчиних криках, що відчай квилять,

У вербах плакучих,

В чеканні болючім,

У піснях тужливих незримо бриняТЬ.

2. Сльози сестер на землю не падуть —

Чисті і праведні сльози сестрині

Не кануть у Лету, не пропадуть:

Сльози сестер — не солоні краплини.

Вони у терновім вінку України,

у стогоні вітру на пустках руїни.

Ці сльози, як докір на голови тих,

Хто з рабством змирився,
Катам прислужився,
Хто віру утратив, принишк і затих.

3. Сльози сестер на землю не падуть —
Чисті і праведні сльози сестрині
Не кануть у Лету, не пропадуть:
Сльози сестер — не солоні краплини.

Коли в рідний Київ прийдуть ті хвилини,
Що рідна мова на вулиці хліне,
Що з радості плачуть, а дзвони гудуть.
То сльози сестрині,
Ці сльози невинні
Тихенько у пам'ятник волі ввійдуть.

4. Сльози сестер на землю не падуть —
Чисті і праведні сльози сестрині
Не кануть у Лету, не пропадуть:
Сльози сестер — не солоні краплини.

СПІВАНКА

The musical score consists of eight staves of music in 2/4 time with a treble clef. The lyrics are written below each staff, corresponding to the notes. The lyrics are as follows:

Десь мій спо - кій хо - дить сві - том, піс -ню сво - ю ви - гля -
- да - е. Дні і но - чі, мов при - чин - ний, все нур -
- ту - е, не вга - ва - е. Чар - ри! На - по - ї - ла
піс - на зіл - лям, під - морг - ну - ла
зваб - но мрі - ям, по - ма - ни - ла
в вес - ни хміль - ні за - шеп - та - ла мо - ю
вір - ність. По - ве - ла, о - о - о, а - а - а.

1. Десь мій спокій ходить світом,
Пісню свою виглядає.
Дні і ночі, мов причинний,
Все нуртує, не вгаває.

Чари!

Напоїла пісня зіллям,
Підморгнула звабно мріям,
Поманила в весни хмільні
Зашептала мою вірність.

Повела, о-о-о, а-а-а.

3. Я впізнаю тебе, пісне,
По очах тебе впізнаю,
По ході, тобі властивій,
Я твій голос, пісне, знаю.

Пісне!

Нащо ти забрала спокій?
Доки так шукати, доки?!
Спрагlosti незрима хмаро,
Ти чудесна моя каро,
 де ти є,
Ти, жадання мое?

2. Чом тепер ти уникаєш,
Горда ясочко вродлива?
Ти сама надію дала.
Будь же, пісне, справедлива.

Нащо?

Легковажна хочеш бути?
В сміху твоїм чую смуток.
Вдавана навіщо зрада?
Не така ти, знаю. Правда?
 Бач, впізнав.
Не зникай — знайду знов.

4. Весняна моя гаївко,
Добра, тиха колисанко,
Щира ладканко весільна,
Я знайду тебе, співанко!

Чари!

Напоїла пісня зіллям,
Підморгнула звабно мріям,
Поманила в весни хмільні
Зашептала мою вірність.
Повела, о-о-о, а-а-а.

ОСІННЯ ПІСНЯ

The musical score consists of six staves of music with lyrics in Ukrainian. The key signature is one flat, and the time signature varies between 2/4, 3/4, and 2/2. The lyrics are as follows:

 Над міс - том гу - си про - спі - ва - ли

 ту - гу, а ві - тро - вій ре - го - че з го - пих

 днів, лиш спо - мин во - лі десь на

 дрим-бі гра - є і ти - хо так, са - мот - ньо так, без

 слів: а - а -

 ten.

 - а, а - а - а - - а, -

 ти - хо так, са - мот - ньо так, без слів.

1. Над містом гуси проспівали тугу,
А вітровій регоче з голих днів,
Лиш спомин волі десь на дримбі грає
І тихо так, самотньо так, без слів:
 А-а-а, а-а-а-а,
 І тихо так, самотньо так, без слів.
2. І я би'м цілий день на дримбі грава
Мелодії із вересневих снів.
Осінні квіти ждуть своє незнане
Спокійно так, самотньо так, без слів:
 А-а-а, а-а-а-а,
 Спокійно так, самотньо так, без слів.
3. І ще би'м цілий день на дримбі грава
Ті думи, що підслухала в гаїв.
Прощальний танець кружить жовте листя
Спокійно так, самотньо так, без слів:
 А-а-а, а-а-а-а,
 Спокійно так, самотньо так, без слів.

НАД ПОТОКОМ

A musical score for a solo voice, featuring six staves of music in common time (indicated by 'C') and a treble clef. The lyrics are written below each staff in a cursive-style font.

Staff 1: Над по - то - ком не - гли - бо - ким роз - кві - та - є

Staff 2: кущ ка - ли - ни о - ди - но - кий. Цьо - го ро -

Staff 3: - ку до по - то - ку не вер - ну - лась

Staff 4: си - на пташ - ка з то - го бо - ку. Тіль - ки мо - ї

Staff 5: сни вес - ни при - нес - ли ти - хий, ти - хий

Staff 6: жаль. Вес - но! Візь - ми сум - ний мій сон

Staff 7: пус - ти за во - до - ю да - ре - ну пе - чаль.

1. Над потоком
неглибоким
Розквітає кущ калини одинокий.
Цього року
до потоку
Не вернулась синя пташка з того боку.
Тільки в мої сни
Весни принесли
тихий, тихий жаль.
Весно!
Візьми сумний мій сон
Пусти за водою дарену печаль.
2. А струмочок,
мов дзвіночок,
До калини подає свій голосочек:
— Глянь на вроду
в чисту воду —
Квітуванню не пасує туга зроду.
— Ой, не тіш, не радь,
Годі умовлять —
Не розрадиш ти,
Ой, ні!
Не знати втіх мені.
Їх лиш люба пташка зможе принести.

БІЛИЙ КАМІНЬ

The musical score consists of six staves of music in G clef, 2/4 time, and common key signature. The lyrics are written below each staff in a cursive font.

1. Бі - лий ка - мінь во - да ми - є, бі - лий
2. ка - мінь із лі - лей та зе - лен - ряс - ту,
3. руш - ни - ка - ми ви - ти - ра - є
4. бі - ле лич - ко, спльо - зи чис - ті ро - си.
5. чом зам - кнув - ся у са - мот - ність, чом не
6. про - - сиш: Дніп - ре, лю - бий
7. Дніп - ре, заж - ди! Прип - ни до

верб за - пі - не - ні віт - ри. Ключ жу - рав -

- лів за - губ - ле - ний знай - ди і ро - зім -

- кни із ка - ме - ня ле - тя - чий день, вве -

- ди у за - мок сон - ця і пі - сень.

1. Білий камінь вода мие,
 Білий камінь із лілей та зелен-рясту, рушниками
 Витирає біле личко, слізози чисті роси.
 Чом замкнувся у самотність, чом не просиш:

Дніпре, любий Дніпре, зажди!
 Припни до верб запінені вітри.
 Ключ журавлів загублений знайди
 І розімкни із каменя летячий день,
 Введи у замок сонця і пісень.

2. Вже й веселка виглядає білий камінь,
 Обсипає самоцвітів крапельками
 І кладе їому на плечі вербні свої коси.
 Він не бачить, знову плаче, знов голосить:
 Дніпре, любий Дніпре, ... і т. д.

ВИННА ВЕСНА

Сон - це, ледь за - ну - рив-шись, по-плив-ло став - ком,

ве - чір лег-ким су - тін - ком ро - зій - шовсь се-лом,

я - блу - ні за - квіт - ча - ні гой - да - ють - ся в снах,

пах - нуть кві - ти,

пах - нуть кві - ти

A musical score in G major, common time. The melody continues with eighth and sixteenth notes. The vocal line starts with a quarter note followed by an eighth note, then a series of eighth and sixteenth note pairs. The section ends with a repeat sign and two endings.

роз - квіт - ла вес - на. Ля - ля - ля. 1 2

роз - квіт - ла вес - на.

1. Сонце, ледь занурившись, попливло ставком,
Вечір легким сутінком розійшовсь селом,
Яблуні заквітчані гойдаються в снах,
Пахнуть квіти, пахнуть квіти — розквітла весна. | (2)
Ля-ля-ля.
2. Ой, чи знає яблуня, що рожевий цвіт
Пахощами ніжними переповнив світ?
Пахощами сп'янене серце аж співа —
Пахнуть квіти, пахнуть квіти — розквітла весна.
Ля-ля-ля. | (2)
3. Солові заходяться місяцю співати,
Роси на травиночках світять, мерехтять.
Не знайдете кращого в світі ви нігде —
Пахнуть квіти, пахнуть квіти — все кругом цвіте.
Ля-ля-ля. | (2)
4. Не шепчи, кохана, слухай соловів.
Бо це все однаково я би розповів.
Ох, які медові пелюстки-уста.
Пахнуть квіти, пахнуть квіти — винна в цім весна.
Ля-ля-ля. | (2)

МОЯ ЛЕМКІВНО

Речитатив *Спів*

Mo - я лем - ків - но, кня - ги - не мо - я,
чи - я ти люб - ко, а мо - же тя не ε? А
мо - же ня че - каш, мо - же десь гля - даш, то
чом ся бо - ю, же ся не най - дем? То чом же страх той,
же ся не стрі - нем, сер - це мі сту - дит, мо - я лем - ків - но?

Речитатив виконується під довільний музичний супровід, бажано найпростіший, арпеджійний, а для співу мелодія, що написана вище. — Примітка автора.

1. (Речитатив): Ти пишеш, що чекаєш мене.
О, як добре мати твоє чекання
Коли мені тривожно і незатишно —
Я огортаюсь ним і мені тепліше.

(Спів): Моя лемківно,
княгине моя,
Чия ти, любко,
а може тя не є?
А може ня чекаш,
може десь глядаш,
То чом ся бою,
же ся не найдем?
То чом же страх той,
же ся не стрінем,
Серце мі студит,
моя лемківно?

2. (Речитатив): Ні разу не бачив,
Як дівчата плетуть вінки на Купаву.
І кидаючи їх на ріку,
Кожна шепче ім'я коханого.

(Спів): Моя лемківно... і т. д.

3. (Речитатив): А вчора марилось, що ніби я на волі,
І ми, взявши за руки, йдемо вулицями порожнього
міста.
Я в подертій сорочці і босий...
Не можу заглянути тобі в лицє,
бо з кожного вікна дивляться на нас люди.
Так і не впізнав тебе.

(Спів): Моя лемківно... і т. д.

4. (Речитатив): Так хочеться, щоб хтось написав мені...

(Спів): Моя лемківно... і т. д.

ЗА ПОРОГИ
(Балляда)

Ma - лий хлоп - чи - на ка - рач - ка - то пе -
- ре - сту - пив по - ріг із ха - ти і впав у
теп.
світ... Ой - йой - йой - йой, та - кий ве - ли - кий світ за -
- хур - то - ви - нивсь в яб - лу - не - вий цвіт. Під - біг - ла
ма - ти хлоп - ча під - ня - ти, щоб знов до ха -
- ти хлоп - чат - ко взя - ти. А він — ой, ні! А
він по - біг: це ж пер - ший був йо - го по - ріг.

1. Малий хлопчина каравакато
 Переступив поріг із хати
 І впав у світ...
 Ой-йой-йой-йой, такий великий світ
 Захуртовинивсь в яблуневий цвіт.
 Підбігла мати
 Хлопча підняти,
 Щоб знов до хати
 Хлопчатко взяти.
 А він — ой, ні! А він побіг:
 Це ж перший був його поріг.
2. Біг через весни, через літа,
 Зачарувався дивосвітом
 І пісню стрів...
 Ой-йой-йой йой, яку він пісню стрів!
 Із любих серцю найдорожчих слів.
 Та раптом — лиxo.
 Цю пісню тиху
 Зв'язав, полонив
 Злий чорний вихор.
 А він — ой, ні! Він спломенів,
 Став на поріг буренних днів.
3. Благали квіти, сни просили,
 Зелене поле голосило:
 Рятуй її!
 Ой-йой-йой-йой, рятуй, рятуй її!
 Неспокій кликав юнака до дій.
 Встиг наказати
 Коня сідлати.
 Підбігла мати
 Сина впрохати —
 А він вклякнув: — Благословіть!
 Вже за порогами мій світ.

1977 рік. Томська область, заслання. — Примітка впорядника.

Цю пісню автор присвятив Яремі Світличному. — Примітка впорядника.

ОЙ, КОГО Ж ВИ, МАМЦЮ, ЖДЕТЕ?

(Колядка)

Ой, ко - го ж ви, мамцю, ждете — Свя-тий Ве-чір вже.

Й не їс-те Свя - ту Ве-че - рю, ой, ко - го жде - те?

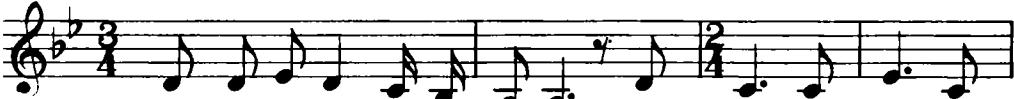
То не сі - чень стог - не - пла - че, то си - ни і - дуть,

бо да-ле-ка, бо да - ле - ка ви - па - ла їм

путь. Їм тре - ба встиг - ну - ти прий - ти на

Свя - тий Ве- чір в рід-ні ха - ти. Йдуть рік, йдуть два, йдуть

три, а ці - лу віч - ність жде їх ма - ти.

1. Ой, кого ж ви, мамцю, ждете — Святий Вечір вже.
Й не єсте Святу Вечерю, ой, кого ждете?
То не січенъ стогне-плаче, то сини ідуть,
Бо далека, бо далека випала ім путь.
Ім треба встигнути прийти
На Святий Вечір в рідні хати.
Йдуть рік, йдуть два, йдуть три,
А цілу вічність жде їх мати.
2. Ой, чого ж ви смутком, мамцю, застелили стіл?
Чи збідніла наша нива, чи наш гай збіднів,
Чи пшениченьку не жали — наш широкий лан,
Чи зозуля не кувала літ щасливих вам?
Ні, не забули, ні, не сплять! —
То хлопцям ліг тягар на плечі:
Йдуть рік, йдуть два, йдуть п'ять —
Вони спішать на Святий Вечір.
3. Як слъзою освятиться втомлений ваш зір —
Наберіть з Дніпра водиці, а барвінку з гір.
В них тривоги журавлині втрачене знайдуть,
Бо далека, бо далека випала ім путь.
Вони прийдуть, хоч важко ім —
Така їх доля — йти додому.
Йдуть рік, йдуть два, йдуть сім
Так, як ішли сто років тому.

1976 рік, Томська область, заслання. — Примітка впорядника.

Цю пісню автор присвятив Оксані Яківні Мешко. — Примітка впорядника.

ВГОВОРИЛА МЕНЕ КАЗКА
(Коляда)

The musical score consists of six staves of music in common time (indicated by '4') and G clef. The lyrics are written below each staff in a stylized, cursive font.

1. Staff: Вго - во - ри - ла ме - не каз - ка вес - ти ко - ля - ду,

2. Staff: бо в свят - ко - вий і - ній вбрг - лись де - ре - ва в са - ду.

3. Staff: Роз - сте - ли - ли в ха - ті сі - но — що за бла - го - даты!..

4. Staff: Он о - веч - ки ва - ші, тіт - ко, хмар - ка - ми бі - жать.

5. Staff: Роз - сте - ли - ли в ха - ті сі - но — що за бла - го - даты!..

6. Staff: Он о - веч - ки ва - ші, тіт - ко, хмар - ка - ми бі - жать.

1. Вговорила мене казка вести коляду,
Бо в свяtkовий іній вбрались дерева в саду.
Розстепили в хаті сіно — що за благодать!..
Он овечки ваші, тітко, хмарками біжать. | (2)
2. Дзвонять срібними дзвінками в небі зірочки,
На ялинках кольорові світяться свічки.
Не впізнав ялинки заєць, став — "У чому річ?"
З колядою роз'яснили, що різдвяна ніч. | (2)
3. Бровко ходить в капелюсі, а кіт в чобітках.
Лиш Івась в старім кожусі, що весь у латках.
Може, щось заколядує на новий кожух —
В святий вечір, щедрий вечір кожен тобі — друг. | (2)
4. Білка винесла горіхів повне решето,
Дав морозива нам олень пачок, мабуть, сто.
А в ведмедя мед, цукерки і різна їда.
Дивний вечір — святий вечір, ходить колядка. | (2)
5. Цілий вечір біг за мною місяць-колядник.
В нього торба з колядою... Ой, куди ж він зник?
Вже з-за хмари виглядає — от тобі і на! —
Колядуєш, колядуєш — коляди нема. | (2)

1976 рік, Томська область, заслання. — Примітка впорядника.

А ПОЛЕ ТЕ ЧОРНЕ

Хат - ку за - мі - та - ла, квіт - тям при - кра - ша - ла -

з по - ля прий-де тат - ко, до - на тат - ка жда - ла. А

по - ле те чор - не, за - сі - я - не жа - лем,

на тім чор - нім по - лі во - рон - ня кри - ча - ло;

на тім чор - нім по - лі во - рон - ня кри - ча - ло.

1. Хатку замітала, квіттям прикрашала —
З поля прийде татко, доня татка ждала.
А поле те чорне, засіяне жалем,
На тім чорнім полі вороння кричало. (2)
2. В рушник зав'язала полуцену для тата,
Треба йти у поле — доки можна ждати?
А поле те чорне, засіяне жалем,
На тім чорнім полі вороння кричало. (2)
3. Зняла рученята, чорних птахів гонить,
Десь не видно тата, обід захолоне.
А поле те чорне, засіяне жалем,
На тім чорнім полі вороння кричало. (2)

ДУМА ПРО СОНЯЧНІ КВІТИ

Речитатив 5 3 *Спів*

Bí - ля кож-но - ї ук-ра - їнсь-ко - ї ха - ти, не -

- мов са - мо - го сон - ця ус - міш - ка яс - на, і

спо - кон - ві - ку люб-лять роз - кві - та - ти ве - ли - кі

со - няш - ни - ки, лиш прий - де вес - на. В со - няш - ни - ки ви - ши - та

Ук - ра - ї - на вся, мов руш - ник ме - ре - жа - ний,

лу - ки і по - ля. Ха - ти бі - лі вквіт - ча - ні

квітом цим простим — на Вкра - ї - ні со - няш - ник бу - де все цвіс - ти.

1. (Речитатив): Біля кожної української хати,
(Спів): Немов самого сонця усмішка ясна,
 І споконвіку люблять розквітати
 Великі соняшники, лиш прийде весна.
 В соняшники вишита Україна вся,
 Мов рушник мережаний, луки і поля.
 Хати білі вквітчані квітом цим простим —
 На Вкраїні соняшник буде все цвісти.
2. (Речитатив): Кривою шаблею турецький яничар
(Спів): Рубав, трощив із злістю сонячні квітки.
 Не міг змириться з тим і з люті аж ричав:
 "Чом все до сонця повертають голівки?"
 В соняшники вишита Україна вся,
 Мов рушник мережаний, луки і поля.
 Хати білі вквітчані квітом цим простим —
 На Вкраїні соняшник буде все цвісти.
3. (Речитатив). Бридкими танками розчавлювали їх,
(Спів): Сибіром випікали сонячні квітки,
 Та не зуміли квітів знищити усіх,
 Бо знов до сонця повертають голівки.
 В соняшники вишита Україна вся,
 Мов рушник мережаний, луки і поля.
 Хати білі вквітчані квітом цим простим —
 На Вкраїні соняшник буде все цвісти.
4. (Речитатив): І знову працьовиті руки матерів
(Спів): Садять у рідну землю зернятка малі,
 Щоб символ сонця завжди біля хати цвів,
 Як символ свята, щастя, як протест імлі.
 В соняшники вишита Україна вся,
 Мов рушник мережаний, луки і поля.
 Хати білі вквітчані квітом цим простим —
 На Вкраїні соняшник буде все цвісти.

ІЗ ПОЗАЦЕНЗУРНОГО ЛИСТА ДО МАТЕРІ

Матусю, прийшов Ваш лист, дякую.

Мене розраджуєте та потішаєте, а самі плачете. Не плачте, рідненька, не треба. О, як мені прикро, що змушений нести скорботу в наш дім, а не втіху Вашій старості, та не можу, матусю, інакше.

О, як би мені хотілось, аби Ви не горювали, що недоля ходить за мною, що не став багатим. Повірте — я багатий, мамцю.

The musical score is in G minor (indicated by a G with a flat symbol) and 2/4 time. It features four staves of music, each with a different vocal line. The lyrics are written in a single column under the staves, corresponding to the notes. The first staff starts with a rest followed by a series of eighth and sixteenth notes. The second staff begins with a dotted half note followed by eighth and sixteenth notes. The third staff starts with a dotted half note followed by eighth and sixteenth notes. The fourth staff begins with a dotted half note followed by eighth and sixteenth notes. The lyrics are as follows:

O, я те-пер та-кий ба - га - тий, ма - мо, не -
 - хай що у тюр-мі!.. Чо - го Ви в сльо-зи? Ну, не
 тре - ба. Все най-до - рож - че, ма - мо, при мө -
 - ні. На - осліп з дур-ма - ну я ви - хід шу - кав, бо

вже за - ди - хавсь, не міг. Спро - міг - ся лиш
 і - до - лам плюнуть в ли - це за се - бе, за Вас, за об -
 1. 2. 3. 4
 - ма - ну - тих всіх. О, я те - пер та - кий ба -
 - га - тий, ма - мо, не - хай що у тюр - мі!.. Чо - го Ви
 в спльо - зи? Ну, не тре - ба. Все най - до -
 - рож - че, ма - мо, при ме - ні.

1. О, я тепер такий багатий, мамо,
Нехай що у тюрмі!..
Чого Ви в слізозі? Ну, не треба.
Все найдорожче, мамо, при мені.
Наосліп з дурману я вихід шукав,
Бо вже задихавсь, не міг.
Спромігся лиш ідолам плюнуть в лиці
За себе, за Вас, за обманутих всіх.
2. О, я тепер такий багатий, мамо,
Нехай що у тюрмі!..
Чого Ви в слізозі? Ну, не треба.
Все найдорожче, мамо, при мені.
утрачену віру я раптом знайшов.
Хіба це для нас не скарб? —
Розкути кайдани на серці своїм,
Відчути, що страху ти більше неrab?
3. О, я тепер такий багатий, мамо,
Нехай що у тюрмі!..
Чого Ви в слізозі? Ну, не треба.
Все найдорожче, мамо, при мені.
І певність я маю в своїй правоті.
Хіба це не скарб для нас? —
Відчути всім серцем, що ти на путі,
Якою ішов так несхитно Тарас?
4. О, я тепер такий багатий, мамо,
Нехай що у тюрмі!..
Чого Ви в слізозі? Ну, не треба.
Все найдорожче, мамо, при мені.

ІЗ ПОЗАЦЕНЗУРНОГО ЛИСТА БРАТОВІ БОГДАНУ

Даруй мені, любий братчику, що колись недооцінював твоїх дивних малюнків з мільйонними колонами малих чоловічків; з потворами, обвішаними орденами, що пожирають одна одну. Малюнків з величними парами та юрбами маленьких чоловічків. О, як багато говорять вони мені зараз! Дозволь, я візьму їх з собою на суд як твої покази. А тобі з вдячністю дарую цю пісню:

Mій лю - бий брат - чи - ку,

мій славний ма - ля - ре, я з со - бо - ю не -
ten.

- су по - каз твій, трьо - ма ко - льо - ра - ми на -
ten.

- пи - са - ний, трьо - ма ко - льо - ра - ми. В бурх -

- ли - во - му ви - рі роз - пач - ли - вий спо - кій, кри -

- чу - ще мов - чан - на сум - лінЬ о - ди - но - ких.

Як до-би-ва - ли ко - жен цей крик, тай-но-ю чор - но - ю

1. 2. 3.

4

ten.

ten.

1. Мій любий братчику,
Мій славний маляре,
Я з собою несус показ твій,
трьома кольорами написаний,
трьома кольорами.

В бурхливому вирі розпачливий спокій,
Кричуще мовчання сумлінь одиноких.

Як добивали кожен цей крик,
тайною чорною заволокли.

Лиш білу пам'ять на суд
Я з собою несу.

2. Мій любий братчику,
Мій славний маляре,
Я з собою несу показ твій,
трьома кольорами написаний,
трьома кольорами.

В червоному чаді колони мільйонні,
І реготом радість колон на припоні.

Як потирає руки вампир
в гордому брязкоті червоних зір.
Лиш білу пам'ять на суд
Я з собою несу.

3. Мій любий братчику,
Мій славний маляре,
Я з собою несу показ твій,
трьома кольорами написаний,
трьома кольорами.

Розколену навпіл злоюю плянету
І жах безнадії, пориви без злету,
А чоловічків три кольори,
Не помилившися, спати плягли.
Лиш сон іх жахний на суд
Я з собою несу.

4. Мій любий братчику,
Мій славний маляре,
Я з собою несу показ твій,
трьома кольорами написаний,
трьома кольорами.

АЛЬФАВИТНИЙ ПОКАЖЧИК ПОЕЗІЙ

А жук таки ішов	252	Відьмам ні краплі	95
А з бивнів слона	335	Від потрясінь	184
А Морозенко листа писав до тата	52	Вітер і пісок	236
А над Летячим летять лелеки	164	Він	54
А он і ті самі соняшники	317	Виводить мене з себе	42
А терня таки вмудряється рости	306	Ви гадаєте	207
А ти будеш астероїдом	286	Видерти із Біблії картки	94
А-у-а!	245	Виміняв дві шпильки	299
А що коли та рілля — не рілля	280	Виразно відчував	41
А що скажете ви завтра	248	Висвятити одну високу мить	337
А як наповню подушку хмарками	110	Висохлі галузки ліщини	282
А як шмонали	165	Витесав з вербової дощечки	26
Бамкало десяту	113	В куті, за лазнею	206
Барабан гепав раз-у-раз	330	В очах порожньо	57
Барвінкові що	74	Впізнай мене	130
Бетонними балками	132	В самотині	151
Бо лиш тому	308	Втік від Мелодії в безсюжетність	85
«Бон жур. Ах, как мн€ нравітся»	266	Втримати закритим вітер	91
Був десь вище	239	Вчора відкрив, що цю траву	275
Був обшук вранці	124	Гладушки малечею	97
Було б наївно вважати	250	Глузування мало запалення	261
Було виднося, але ніхто не хотів ба- чити	118	Годі й догадатися	233
Буцім хочуть повеселитися разом	135	Гора повільно зсувається	127
Варварів було не так уже й багато	183	Горобці ставлять білі крапки	273
В бараках	49	Де дістану вуали	67
Ведмедиця мала багатий виплодок	276	Де ж вони	88
Велелюдний базар втопив у собі	289	День крадькома підійшов до Ночі	18
Верба тягнулась у вись	290	Десь за горою пускають громи	104
Вже й змореність порушує режим	297	Дешевий вальс	80
Вже посаджений був на палю	294	Дзвін за померлим	138
Вже скоро вся осінь скапає	144	Дзвянкула тятива	219
В зоні хронічної нетверезості	267	Дзень-дзень	202
Відквилив нерозквітлий квітень мій	62	Дивіться! Дивіться!	262
		Добре, що не було ментів	208

Доганяючи практичність	64	З-під грубих скелець	200
Дорікав	72	Зсіріим степом	22
Дощ м'якими пасмами прядива лягав на призьбу	101	Зцілителі зрубаних дерев	331
Драбина	171	З уральського концтабору	189
Дуднити!	125	І був день перший	112
Евріка!	235	І була любов на землі	339
Е-ей! Хто там має	302	І була у Величавості маленька голо-ва	334
Єсъм мікрокосм	31	І були ті люди на чотирьох ногах	226
Заблудився серед високих	312	І було в зоні одне дерево шовкови-ці	298
Закорковане	40	І все таки	293
Залетіла на мить	87	І в цьому колодязі вода отруєна	229
Зализувати рани	221	Ідуть, ідуть	323
Замазала шибку густа піт'яма	68	І зацвітуть безлисті сади	341
Замерзаючі вмирають у блаженстві	50	Із незмінного пляну на кожний день	93
Заплуталися слімаки в ожині	25	І капали свічки у фортецях	240
Запорошений	119	І раптом	176
Зарізана дорога	190	І сиділи грозові громи	309
Захарчала спудженість	89	І тоді теж	158
Засумнівались	142	Його схопили за голову	187
Зашкарубла рисочка дару	33	Калаталом у тому порожньому дзво-ні	215
З веж	47	Калини б китичку від кашлю	117
Зв'язав руки і ноги	209	Кілометр мовчання	122
Згадалось	106	Кінчаться жнива	274
Зголоднілій світа	35	«Коли?»	102
Звідтіль, де немає синього неба	300	Коли він вбив наглядача знахабніло-го	121
Здається	169	Коли ж то поприбивають афіші	44
Здається, ви не уявляєте собі	246	Коли з розпоротих вен	180
Здається, не було б так сумно	139	Коли противник б'є тебе	123
Земними дорогами	228	Коли ще й не заказується на світ	146
З їдалальні	162	Конвоїри	179
З кутка в куток	199	Коні уяви понапинали плечі луками	43
Знав, що трава розмовляє	292		
Зникають горизонти синіх рвінь	147		
Знову заливався сміхом	170		

- Крайка з зеленої тиші 58
 Крізь крижину смутку відчувати 256
 Крізь стіну відчуження 257
 Кулькова ручка 103
 Культура життя 92
 Купи клунків 167
 Купуйте махорку! 270

 Лазить примарою страхопуд між людьми 83
 Ламає кості на зміну погоди? 96
 Летіли птахи з вогненними хвостами 220
 Літає літо легко, ластівками 111
 Лиш недруги уважно прислухались 217
 Лиш не стало шпиків 324
 Лиш шерхіт жужелиці слів 70

 Майдан порожній 343
 Маратонець збився з хибного 265
 Марчукові корови 249
 Метелик сів на оббіловану тушу 143
 Мені здається, що ти молишся 310
 Метелики 230
 Метелики були скляні 188
 Мій любий братчику 203
 Можна перемогти 60
 Мурини й не догадуються 264

 На диво спокійно ставився сьогодні до 105
 На найвищому п'єдесталі робітник 269
 Напевно 61
 Напишіть 107
 На пляжі вже і яблуку ніде впасті 284
 Напхані байдужжям поїзди 218
 Нараз відчув 321
 Нарешті! 48

 На рученятах дворічного хлопчика 253
 Насправді, він шматував себе 137
 Нас також замкнено на цій планеті 254
 Наступив явір вишні на вельон 100
 На те і пустеля, щоб пекло сонце 304
 Наша старенка хата 205
 Невже 75
 Невже ви, потвори, думаєте 153
 Не гасіть, мамо, світла 227
 Незgrabний чорний жук 242
 Нема притулків на землі 174
 Не обминай дому моого 303
 Не оглядайся!! 78
 Не переношу 29
 Не побачить воно себе вже 319
 Неправда, що розмір не має виміру 295
 Не руште! 82
 Ні гу-гу 186
 Ніс його на плечах 197
 Нічого гострого не дозволено мати 288
 Ниць 76
 Ну, гаразд! 133

 О велике Сонце 247
 Оголене лезо ятагана 193
 Озимина в Асафатовій долині 56
 Ой, не міряй мою думу 278
 Окровавлене сонце 21
 Олені трубили всеношну 182
 О Матінко Божа 281
 Он бачиш — гори зсуваються 307
 Останній псалм на сьогоднішній день 210

 Парадоксально! 160
 Півень першим побачив 98
 Півроку тому 163

Пізнання ні на крок 232
Пісок був дуже гарячий 191
Пісок і пісок 291
Писав собі лібретто 38
Повилася повитиця 277
Подарувало зайчика нам сонце 66
Позакусувані жінки 238
По зеленому барвінку 216
Покарано на вічну молодість 177
Поки шугають ластівки 285
Покищо нікому не казав 251
Поклади тут п'ять гітарних септакор-
дів 204
Поміж листям 195
Призабутий білий запах акації 114
Поможи перебути царство 327
Пори віку 24
Посідали круки на колію 116
Поступ 140
По той бік дороги 333
Потріскана стеля полушилася 166
Почервоніла диким маком 108
Правда, любий, ми ще встигнемо? 99
Працюємо у три зміни 315
При битому шляху три хрести бу-
ло 224
Привидом пісні 241
Прірва!!! 155
Причепилася і плектається невідступ-
но 154
Пробудження приходить з брязкотом
ключів 152
Прогризаючи утробу 77
Прометея спалити! 268
Протліла дірка у порожній пітьмі 150
«Разводить животных» 161

«Разводить животных и растения» 156
Розбухлий від згвалтування мамоною 23
Розчахнув свою крихку єдність 81
Роки присипають порохом забуття 120
Рум'яні сунички 65
Сажнями тижнів 244
Сам 37
Свій крик 231
Світ крутиться зовсім у протипіжному
напрямку 194
Святій Павло написав листи римля-
нам 201
Секунданти вивіреного 175
Серед дикого поля гніздо квадрат-
не 214
Серед жита 55
Серед жнів міраж 237
Сів на покуті під образами 213
Силуюсь гортати книжку метеликових
крилець 126
Синички поспішно клювали калину 338
Скелі виблискують хвилями ствердлого
океану 73
Скельця потрощених ілюзій 45
Скільки бо можна ходити ходором 71
Скільки ж то 173
Скляне прозоре 27
Скрекочуть сороки на плоті 79
Словом важкого літа 279
Смійтесь! 30
Сон прочовгав кірзаками попід вікна 53
Спекота 259
Сполудня 129
Спостерігати мурашок 255
Спочатку гадали 305
Стовпли тупцюють танець незворушнос-
ти 34

Сутужно 36
 Сьогодні в другій половині дня 263
 Сьогодні занаряджено 316
 Тайком від себе 39
 Так беззвучно відійшов День від нас 63
 Такі терпкі корінці 243
 Таку величезну отару овець 271
 Таку масу тепла власного 313
 Там де немає вулиць 318
 Ти залишив мені видиво свого самоубства 178
 Темна 20
 Тепер у тобі лиш сміх і плач 225
 Тепер ця пустеля 301
 Теплінь приклейла 51
 Терня тому колюче 296
 Тесля теше 326
 Тіні спішать із заходу 172
 То був квітник користолюбства 332
 Травинко, ти теж сумна 141
 Треба було написати 192
 Три доби 322
 Тричі обмотав линвою 234
 Тут не чекають літа 320
 Тягару не добавилось 181
 У захід червоного сонця 222
 У зоні квітів і птахів 157
 У купу щебеню 325
 Упала зірочка 311
 У полі трави цілющі 223
 У ніч 19
 У синій порожнечі 32
 У спеціальній частині знали 328
 Ходили жалі по жебрах 90

Холодним потом бризнув на купу гарячої глини 148
 Царське 336
 Це ж мамин голос прорік 131
 Цілому світу відомий 272
 Час занурився в пітьму 28
 Чи варто було скликати консиліум 260
 Чи маю право ремствувати 342
 Чи можна дорікнути мені 115
 Чого вартий ввесь цей балаган 86
 Чому приносиш мені тільки тривоги 69
 Чорний сніг 134
 Шеренги стрижених голів 159
 Шкrebти 149
 Шукати серед степу кам'яну бабу 59
 Ще трохи 340
 Що було б, якби зустрівся з собою? 136
 Щоночі спішу між гробами 46
 Щось грюкнуло 287
 Щось незриме 329
 Що хрущі намалюють на темносиньому надвечір'ї 109
 Я і ще один 185
 Якби ти знала 283
 Як величаво 168
 Якесь диво 314
 Як ідка мряка 128
 Як минеться пропасниця 145
 Як поживаєте, гражданін начальник? 198
 Як розпинали на частоколі 196
 «— Як там?» та «— Як там?» 258
 Як ще не було дня (epіграф) 17

АЛЬФАВИТНИЙ ПОКАЖЧИК ПІСЕНЬ

- А поле те чорне 372
Білий камінь 360
Вговорила мене казка 370
Винна весна 362
Дума про сонячні квіти 374
За пороги 366
Із позацензурного листа братові Богдану 379
Із позацензурного листа до матері 376
Моя лемківно 364
Над потоком 358
Ой, кого ж ви, мамцю, ждете? 368
Осіння пісня 356
Сльози сестер 350
Співанка 354
Цвынтарі 347

ЗМІСТ

Про автора поетичних рефлексій від упорядника	7
Віра Вовк: Микола Горбаль — поет і композитор	11

ДНІ І НОЧІ. НЕВІЛЬНИЦЬКІ ПОЕТИЧНІ РЕФЛЕКСІЇ

<i>Епіграф до циклу. Як ще не було дня</i>	17
День крадькома підійшов до Ночі	18
У ніч	19
Темна	20
Окровавлене сонце	21
Зсірілим степом	22
Розбухлий від згвалтування мамоною	23
Пори віку	24
Заплуталися слімаки в ожині	25
Витесав з вербової дощечки	26
Скляне прозоре	27
Час занурився в пітьму	28
Не переношу	29
Смійтесь!	30
Єсьм мікрокосм	31
У синій порожнечі	32
Зашкарубла рисочка дару	33
Стовпи тупцюють танець незворушності	34
Зголоднілій світа	35
Сутужно	36
Сам	37
Писав собі лібретто	38
Тайком від себе	39
Закорковане	40
Виразно відчував	41

Виводить мене з себе	42
Коні уяви понапинали плечі луками	43
Коли ж то поприбивають афіші	44
Скельця потрощених ілюзій	45
Щоночі спішу між гробами	46
З веж	47
Нарешті!	48
В бараках	49
Замерзаючі вмирають у блаженстві	50
Теплінь приклейла	51
А Морозенко листа писав до тата	52
Сон прочовгав кірзаками попід вікна	53
Він	54
... серед жита	55
Озимина в Асафатовій долині	56
В очах порожньо	57
Крайка з зеленої тиші	58
... шукати серед степу кам'яну бабу	59
Можна перемогти	60
Напевно	61
Відквилив нерозквітлий квітень мій	62
Так беззвучно відійшов День від нас	63
Доганяючи практичність	64
Рум'яні сунички	65
Подарувало зайчика нам сонце	66
Де дістану вуалі	67
Замазала шибку густа пітьма	68
Чому приносиш мені тільки тривоги	69
Лиш шерхіт жужелици слів	70
Скільки бо можна ходити ходором	71
Дорікав	72
Склі виблискують хвилями ствердлого океану	73
Барвінкові що	74
Невже	75
Ниць	76
Прогризаючи утробу	77
Не оглядайся!!	78

Скрекочуття сороки на плоті	79
Дешевий вальс	80
Розчахнув свою крихку єдність	81
Не руште!	82
Лазить примарою страхопуд між людьми	83
—	84
Втік від Мелодії в безсюжетність	85
Чого вартій ввесь цей балаган	86
Залетіла на мить	87
Де ж вони	88
Захарчала спудженість	89
Ходили жалі по жебрах	90
Втримати закритим вітер	91
Культура життя	92
Із незмінного пляну на кожний день	93
Видерти із Біблії картки	94
ВІДЬМАМ НІ КРАПЛІ	95
— ... Ламає кості на зміну погоди?	96
Гладушики малечею	97
Півень першим побачив	98
— Правда, любий, ми ще встигнемо?	99
Наступив явір вишні на вельон	100
Дощ м'якими пасмами прядива лягав на прильбу	101
... «Коли?»	102
Кулькова ручка	103
Десь за горою лускають громи	104
На диво спокійно ставився сьогодні до	105
Згадалось	106
Напишіть	107
... почервоніла диким маком	108
Що хрущі намалюють на темносиньому надвечір'	109
... а як наповню подушку хмарками	110
Літає літо легко, ластівками	111
I був день перший	112
Бамкало десяту	113
Призабутий білій запах акації	114
Чи можна дорікнути мені	115

Посідали круки на колію	116
Калини б китичку від кашлю	117
Було виднося, але ніхто не хотів бачити	118
Запорошений	119
Роки присипають порохом забуття	120
Коли він вбив наглядача захабнілого	121
Кілометр мовчання	122
Коли противник б'є тебе	123
Був обшук вранці	124
Дуднить!	125
Силуюсь гортати книжку метеликових крилець	126
Гора повільно зсувается	127
Як ідка мряка	128
Спопудня	129
Впізнай мене	130
Це ж мамин голос прорік	131
Бетонними балками	132
... Ну, гаразд!	133
Чорний сніг	134
Буцім хочуть повеселитися разом	135
Що було б, якби зустрівся з собою?	136
Насправді, він шматував себе	137
Дзвін за померлим	138
Здається, не було б так сумно	139
... поступ	140
Травинко, ти теж сумна	141
Засумнівались	142
Метелик сів на оббіловану тушу	143
Вже скоро вся осінь скапає	144
Як минеться пропасница	145
Коли ще й не заказується на світ	146
Зникають горизонти синіх рвінь	147
Холодним потом бризнув на купу гарячої глини	148
Шкrebti	149
Протліла дірка у порожній пітьмі	150
... в самотині	151
Пробудження приходить з брязкотом ключів	152

Невже ви, потвори, думаєте	153
Причепилася і плentaється невідступно	154
... прірва!!!	155
«Разводить животных и растения»	156
У зоні квітів і птахів	157
І тоді теж	158
Шеренги стрижених голів	159
Парадоксально!	160
«Разводить животных»	161
З ї дальні	162
Півроку тому	163
А над Летячим летять лелеки	164
А як шмонали	165
Потріскана стеля полушилася	166
Купи клунків	167
Як величаво	168
Здається	169
Знову запивався сміхом	170
Драбина	171
Тіні спішать із заходу	172
Скільки ж то	173
Нема притулків на землі	174
Секунданти вивреного	175
І раптом	176
Покарано на вічну молодість	177
Ти залишив мені видиво свого самогубства	178
Конвоїри	179
Коли з розпоротих вен	180
Тягару не добавилось	181
Олені трубили всеношну	182
Варварів було не так уже й багато	183
Від потрясінь	184
Я і ще один	185
Ні гу-гу	186
Його схопили за голову	187
Метелики були скляні	188
З уральського концтабору	189

Зарізана дорога	190
Пісок був дуже гарячий	191
треба було написати	192
Оголене лезо ятагана	193
Світ крутиться зовсім у протилежному напрямку	194
Поміж листям	195
Як розпинали на частоколі	196
Ніс його на плечах	197
— Як поживаєте, гражданін начальник?	198
З кутка в куток	199
З-під грубих скелець	200
Святий Павло написав листи римлянам	201
Дзень-дзень	202
Мій любий братчику	203
Поклади тут п'ять гітарних септакордів	204
Наша старенька хата	205
В куті, за лазнею	206
Ви гадаєте	207
Добре, що не було ментів	208
Зв'язав руки і ноги	209
Останній псалм на сьогоднішній день	210

ДЕТАЛІ ПІЩАНОГО ГОДИННИКА. ПІЗНІШІ ПОЕЗІЇ З УВ'ЯЗНЕННЯ

Сів на покуті під образами	213
Серед дикого поля гніздо квадратне	214
Калаталом у тому порожньому дзвоні	215
По зеленому барвінку	216
Лиш недруги уважно прислухались	217
Напхані байдужжям поїзди	218
Дзвянкула тятива	219
Летіли птахи з вогненними хвостами	220
... зализувати рані	221
У захід червоного сонця	222
У полі трави цілющі	223
При битому шляху три хрести було	224

Тепер у тобі лиш сміх і плач	225
І були ті люди на чотирьох ногах	226
Не гасіть, мамо, світла	227
Земними дорогами	228
І в цьому колодязі вода отруєна	229
Метелики	230
Свій крик	231
Пізнання ні на крок	232
Годі й догадатися	233
Тричі обмотав линвою	234
Евріка!	235
Вітер і пісок	236
Серед жнив міраж	237
Позакасувані жінки	238
Був десь вище	239
І капали свічки у фортецях	240
Привидом пісні	241
Незgrabний чорний жук	242
Такі терпкі корінці	243
... Сажнями тижнів	244
А-у-а!	245
Здається, ви не уявляєте собі	246
О велике Сонце	247
А що скажете ви завтра	248
Марчукові корови	249
Було б наївно вважати	250
Покищо нікому не казав	251
А жук таки ішов	252
На ручеятах дворічного хлопчика	253
Нас також замкнено на цій планеті	254
Спостерігати мурашок	255
Крізь крижину смутку відчувати	256
Крізь стіну відчуження	257
«— Як там?» та «— Як там?»	258
Спекота	259
Чи варто було скликати консиліюм	260
Глузування мало запалення	261

Дивіться! Дивіться!	262
Сьогодні в другій половині дня	263
Мурини й не догадуються	264
Маратонець збився з хибного	265
«Бон жур. Ах, як миє нравітсья»	266
В зоні хронічної нетверезості	267
Прометея спалити!	268
На найвищому п'єдесталі робітник	269
Купуйте махорку!	270
Таку величезну отару овець	271
Цілому світу відомий	272
Горобці ставлять білі крапки	273
Кінчаться жнива	274
Вчора відкрив, що цю траву	275
Ведмедиця мала багатий виплодок	276
Повилася повитиця	277
Ой, не міряй мою думу	278
Словом важкого літа	279
А що коли та ріпля — не ріпля	280
А Матінко Божа	281
Висохлі галузки ліщини	282
Якби ти знала	283
На пляжі вже і яблуку ніде впасти	284
Поки шугають ластівки	285
А ти будеш астероїдом	286
Щось ґрюкнуло	287
Нічого гострого не дозволено мати	288
Велелюдний базар втопив у собі	289
Верба тягнулась у вись	290
Пісок і пісок	291
Знав, що трава розмовляє	292
I все таки	293
Вже посаджений був на палю	294
Неправда, що розмір не має виміру	295
Терня тому колюче	296
Вже й змореність порушує режим	297
I було в зоні одне дерево шовковиці	298

Виміняв дві шпильки	299
Звідтіль, де немає синього неба	300
Тепер ця пустеля	301
Е-ей! Хто там має	302
Не обмінай дому мого	303
На те і пустеля, щоб пекло сонце	304
Спочатку гадали	305
А терня таки вмудряється рости	306
Он бачиш — гори зсуваються	307
... Бо лиш тому	308
І сиділи грозові громи	309
Мені здається, що ти молишся	310
Упала зірочка	311
Заблудився серед високих	312
Таку масу тепла власного	313
Якесь диво	314
«... Працюємо у три зміни»	315
Сьогодні занаряджено	316
А он і ті самі соняшники	317
Там де немає вулиць	318
Не побачить воно себе вже	319
Тут не чекають літа	320
Нараз відчув	321
Три доби	322
Ідуть, ідуть	323
Лиш не стало шпиків	324
У купу щебеню	325
Тесля теше	326
Поможи перебути царство	327
У спеціальній частині знали	328
Щось незриме	329
Барабан гепав раз-у-раз	330
Зцілителі зрубаних дерев	331
... То був квітник користолюбства	332
По той бік дороги	333
І була у Величавости маленька голова	334
А з бивнів слона	335

Царське	336
Висвятити одну високу мить	337
Синички поспішно клювали калину	338
І була любов на землі	339
Ще трохи	340
І зацвітуть безлисі сади	341
Чи маю право ремствувати	342
Майдан порожній	343

ПІСНІ

Цвянутарі	347
Сльози сестер	350
Співанка	354
Осіння пісня	356
Над потоком	358
Білий камінь	360
Винна весна	362
Моя лемківно	364
За пороги	366
Ой, кого ж ви, мамцю, ждете?	368
Вговорила мене казка	370
А поле те чорне	372
Дума про сонячні квіти	374
Із позацензурного листа до матері	376
Із позацензурного листа братові Богдану	379

Альфавитний покажчик поезій	383
Альфавитний покажчик пісень	388

